

**RESULTATEN VAN BROEDVOGELINVENTARISATIES IN DELEN
VAN DE NOORDPOLDER TE VELD, MAATPOLDER (EEMNES)
EN OBJECT DE SLAAG IN DE POLDER ZELDERT (HOOGLAND)
IN 2008**

**Subgroep Avifauna
Dick A. Jonkers**

© Copyright 2008 - Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken Hilversum.

Overname van gegevens is alleen toegestaan met bronvermelding en na schriftelijke toestemming van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken

Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken Hilversum

Hilversum, 2008

Uitgave: 177

INHOUD

blz.

SAMENVATTING

1.	INLEIDING	9
2.	OPPERVLAKTE, TERREINBESCHRIJVING EN BEHEER	9
3.	METHODE	9
4.	WEERSOMSTANDIGHEDEN	10
5.	RESULTATEN	10
5.1	Noordpolder te Veld en de Maatpolder	10
5.1.1	Toelichting bij de broedvogelsoorten	11
5.1.2	Waarnemingen van niet-broedvogels	13
5.2	Andere waarnemingen	15
5.3	De Slaag	15
5.3.1	Toelichting bij de broedvogelsoorten	16
5.3.2	Waarnemingen van niet-broedvogels	16
5.3.3	Andere waarnemingen	18
6.	TRENDS	19
7.	CONCURRENTIE MET WEIDEVOGELS	19
8.	PREDATIE	20
9	DANKWOORD	23

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

BIJLAGEN

SAMENVATTING

Uit de broedvogelinventarisatie van de Noordpolder te Veld en de Maatpolder) komt naar voren dat de weidevogels het daar nog steeds uitstekend doen. Het aantal broedparen van de Grutto(140) in deze gebieden is sinds het begin van de inventarisatiereeks in 1973 nog nooit zo hoog geweest en dat geldt ook voor de stand van de Tureluur (36 paren).

Het aantal broedparen van de Kievit blijft er sterk schommelen, de Watersnip keerde dit jaar na drie jaar van afwezigheid terug en de scholeksterstand was bijna gelijk aan 2007. Een nieuwe broedvogelsoort was de Bontbekplevier met twee paren. De Kluut vestigde zich deze keer met twee paren.

In het object De Slaag in de Polder Zeldert bereikte de Tureluur ook zijn hoogste stand ooit sinds het begin van het integrale weidevogelonderzoek. De kievitenstand schommelt sterk en die van de Grutto lag in 2008 bijna op hetzelfde niveau van dat in 1973. Ook hier was de Bontbekplevier een nieuwe broedvogel.

In de onderzoekgebieden waren ook de Bergeend en de Zomertaling vertegenwoordigd door enkele paren.

1. INLEIDING

In deze publicatie zijn de resultaten te vinden van in 2008 uitgevoerde weidevogel-inventarisaties. Het betreft hier het natuurreservaat van Natuurmonumenten de Noordpolder te Veld, de Maatpolder (Femmes) en het natuurreservaat De Slaag in de polder Zeldert (Hoogland). Deze gebieden worden vanaf 2004 op een gestandaardiseerde wijze geïnventariseerd.

2. OPPERVLAKTE, TERREINBESCHRIJVING EN BEHEER

De totale geïnventariseerde oppervlakte in de Noordpolder te Veld en de Maatpolder was 247 ha. Daarbij is ook inbegrepen het gebied ten noorden van het fietspad tussen de Meentweg, de Noord Ervenweg en de Gooiergracht.

Voorafgaand aan en tijdens het broedseizoen lagen de percelen er overwegend goed bij voor weidevogels. Uitzondering daarop vormden percelen die door langdurige begrazing en voortdurende aanwezigheid van ganzen tot ver in het seizoen niet aantrekkelijk waren voor broedvogels. Hierop wordt onder resultaten nader ingegaan. In de Maatpolder bleef een perceel gedurende het hele seizoen vochtig met slikranden langs de sloten.

In het 70 ha grote onderzoekgebied De Slaag lijkt in het centrale deel opmars van de pitrus nog niet tot staan te zijn gekomen. Dit jaar stond het gebied minder plas en dras dan in voorgaande jaren, maar bleven in het zuidelijke deel wel enkele percelen over met sloten die slikachtige slootranden hadden. Op 14 mei waren in drie percelen al koeien aanwezig.

3. METHODE

De werkwijze en interpretatie van de verzamelde gegevens zijn gelijk gebleven aan die van voorgaande jaren (zie hiervoor Beintema *et al.* 1995, Van Dijk 2004, Hustings *et al.* 1985). De Noordpolder te Veld en de Maatpolder zijn altijd op dezelfde dag in hun geheel geteld. Dit gebeurde door twee personen, die in sommige delen vrijwel gelijk met elkaar opliepen of onafhankelijk van elkaar een deel inventariseerden.

Het gebied ten noorden van het recreatiefietspad tussen de Meentweg en de Noord Ervenweg is apart en altijd door één persoon onderzocht.

Van de Polder Zeldert is zoals gebruikelijk het object De Slaag geïnventariseerd en dit gebeurde overdag tijdens één ronde, waarbij een inventarisator het gebied vanaf de westgrens vanaf de dijk langs de Ecm inventariseerde en de ander dit gelijktijdig vanaf de weg bij de oostgrens deed. De inventarisatiedata zijn vermeld in de tabellen 1 en 2.

Inventarisatiedatum	Telgebied
15-04	Noordpolder te Veld/Maatpolder
15-04	NW deel Noordpolder te Veld
26-04	NW deel Noordpolder te Veld
26-04	Noordpolder te Veld/Maatpolder
13-05	Noordpolder te Veld
13-05	NW deel Noordpolder te Veld
19-05	Noordpolder te Veld/Maatpolder
27-05	Noordpolder te Veld/Maatpolder
27-05	NW deel Noordpolder te Veld
11-06	Noordpolder te Veld/Maatpolder
11-06	NW deel Noordpolder te Veld

Tabel 1. Inventarisatiedata en telgebieden in de Noordpolder te Veld en de Maatpolder in 2008.

Inventarisatiedatum	Telgebied
08-04	De Slaag
15-04	De Slaag.
14-05	De Slaag
29-05	De Slaag.
12-06	De Slaag

Tabel 2. Inventarisatiedata in het object De Slaag in 2008.

4. WEERSOMSTANDIGHEDEN

In het algemeen waren de weersomstandigheden gunstig. In mei motregende het af en toe tijdens een inventarisatie, maar dit had geen invloed op de vogelactiviteiten. Tijdens de inventarisatie in juni was de regen heftiger en vielen er buien. De broedactiviteiten waren toen al voorbij. Het was de periode waarin broedparen met jongen actief waren.

5. RESULTATEN

5.1 Noordpolder te Veld en de Maatpolder

In 2008 vestigden zich 25 verschillende vogelsoorten in dit gebied; in 2007 waren dit er 26 (Jonkers 2007). De Bontbekplevier was een nieuwkomer en de Watersnip, die er al eerder had gebroed, keerde terug. De Kolgans en de Smient, die er in 2006 wel broedden bleven weg. Ook Waterral, Gele Kwikstaart, Blauwborst en Rietzanger lieten het afweten. Net als in het voorgaande jaar kwamen er acht soorten voor van de Rode lijst (Tabel 3).

Nederlandse naam	Kwetsbaar	Gevoelig	Ernstig bedreigd
Zomertaling	X		
Slobeend	X		
Grutto	X		
Watersnip			X
Tureluur	X		
Kemphaan			X
Veldleeuwerik		X	
Graspieper		X	

Tabel 3. Soorten van de Rode lijst die in 2008 in de Noordpolder te Veld en de Maatpolder broedden.

5.1.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

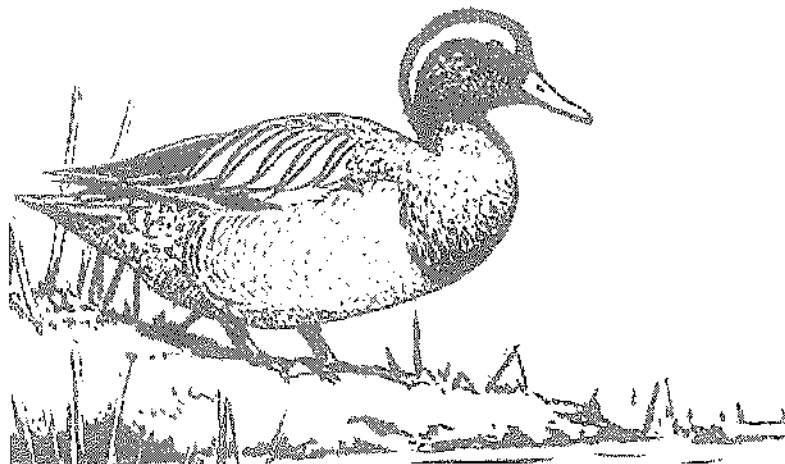
Van alle in het broedseizoen in het reservaat aanwezige soorten zijn gegevens vastgelegd. Van een aantal leek het alsof zij een territorium in een van de beide polders hadden. Bij het uitwerken van de gegevens bleek echter, dat zij uiteindelijk toch niet voldeden aan de criteria die voor broedvogels gesteld worden. Dit was het geval bij Smient, Kolgans, Gele Kwikstaart en Rietzanger. Nu de inventarisatiereeksen wat langer beginnen te worden komt onder andere naar voren dat bij de eendensoorten de aantallen van jaar tot jaar sterk kunnen verschillen.

Wilde Eend 25 paar. De stand van deze soort schommelde de afgelopen jaren sterk. In 2006 waren er 18 paren, vorig jaar opeens 38 paar. Dit jaar duikelde de stand naar 25 paar. Ook in de jaren hiervoor kwamen deze situaties voor. In 2004 kwamen 14 paar voor en in 2005 opeens 24 paar (Jonkers & Leurs 2006). Het blijft gissen naar de oorzaak van dit soort fluctuaties.

Krakeend 11 paar. Na de uitschieter van 2005, toen 24 paren in het gebied huisden, was van 2004- 2008 het minimum aantal paren 10 en het maximum 14.

Slobeend 7 paar. Ook bij deze soort komen pieken en dalen voor, wat valt af te leiden uit de volgende aantallen broedparen: 2004-6, 2005-16, 2006-17, 2007-15, 2008-7.

Zomertaling 2 paar. De veronderstelling dat de Zomertaling een vaste broedvogel lijkt te worden blijkt juist te zijn. De serie broedgevallen van 2004-2007 ziet er als volgt uit: 2004-2, 2005-0, 2006-2, 2007-3.

Grauwe Gans 17 paar. In 2005 kwamen er nog geen broedparen voor; in 2006 waren zes paren aanwezig en in 2007 waren dit er ondanks beperkende maatregelen al 15. In verband met het effect van Grauwe Ganzen op de vestigingsmogelijkheden van weidevogels wordt hierop verder ingegaan in een aparte paragraaf.

Meerkoet 65 paar. Deze soort handhaaft zich sinds 2005 ongeveer op hetzelfde niveau .

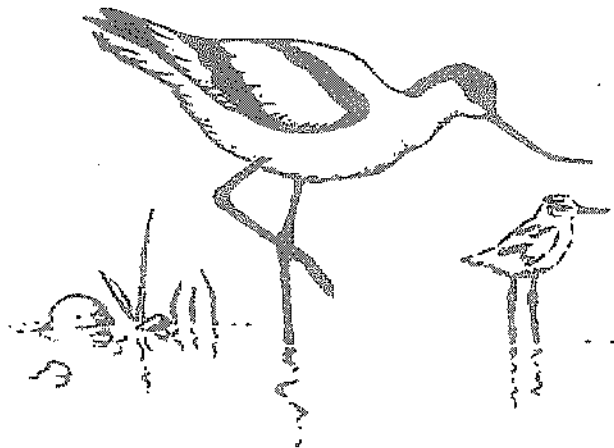
Grutto 140 paar. Ook dit jaar kwam het merendeel van de Grutto's pas laat aan vestiging toe. Het idee dat er minder waren dan in voorgaande jaren kon in de loop van het seizoen worden bijgesteld. Er kan zelfs gesproken worden van een lichte opleving. In 2004 zijn 146 paren vastgesteld, maar in de overige jaren in de periode 2004-2007 fluctueerde het aantal van 115-126 paren.

Scholekster 11 paar. De Scholekster weet zich al jaren op hetzelfde niveau te handhaven.

Kievit 128 paar. Dat geldt niet voor de Kievit , waarvan de stand weer terugliep naar die van de periode 2004-2006. Door de dijkophoging kwam veel zwarte grond beschikbaar. Daarop vestigde zich een aantal paren Kieviten.

Tureluur 36 paar. M.u.v. 2006, toen het voorkomen van 20 broedparen werd vastgesteld, ligt het aantal van 2002-2008 tussen de 32 en 36 paren.

Kluut 2 paar. Van een paar is het legsel gevonden.

Veldleeuwerik 6 paar. Hoewel het aantal paren klein bleef is het bemoedigend dat deze soort nog steeds voorkomt. Ook in de omgeving is nog steeds een restpopulatie aanwezig.

Kleine Karekiet 9 paar. Door werkzaamheden aan de dijk en de waaien waren er wat minder vestigingsmogelijkheden dan in het voorgaande jaar.

Rietgors 17 paar. T.o.v. 2007 was er een lichte stijging van het aantal broedparen. Pas wanneer een langere inventarisatiereeks beschikbaar is, kan wat meer over de populatieontwikkeling van deze soort worden gezegd. De vestigingen in het graslanddeel van het reservaat kwamen pas op gang met het opgroeien van de ridderzuring.

Zwarte Kraai 1 paar. Evenals in 2007 zat het nest in een boom op de zomerdijk, maar kwam daar weer niet tot broeden door activiteiten van jachtgerechtigden. Daarop vestigde het paar zich verderop aan de dijk tussen een mik in een kale onbereikbare boom.

5.1.2 Waarnemingen van niet-broedvogels

Aalscholver Dit jaar waren maar af en toe Aalscholvers in het gebied. Een kale boom in het moeras bij een waai aan de zomerdijk werd als droog- en rustplaats gebruikt.

Blauwe Reiger De aantallen in de polders foeragerende reigers waren dit jaar klein. Zij zijn slechts op twee data aangetroffen. Het maximum was vijf exemplaren.

Grote Zilverreiger Op vier van de zes bezoekdata is een Grote Zilverreiger gezien. Dit suggereert dat er mogelijk in de omgeving een broedgeval is geweest.

Lepelaar Op alle data waren Lepelaars aan het foerageren in het reservaat. Meestal was dit er een, maar op 19 mei waren er vier aanwezig en op 27 mei vijf. Deze exemplaren zijn waarschijnlijk afkomstig uit de Oostvaardersplassen bij Lelystad.

Wintertaling Ook dit jaar was er een waarneming van een vroeg groepje. Ditmaal waren het acht exemplaren op 11 juni.

Krakeend De kooiplas bevatte op 27 mei 14 exemplaren van deze soort.

Slobeend Een groepje van acht exemplaren hield zich op 27 mei op in de kooiplas.

Smient Zowel op 15 als 26 april is een mannetje van deze soort gesignaleerd.

Kuifeend Op alle data waren Kuifeenden aanwezig. De grootste groep betrof 26 exemplaren in de kooiplas op 26 april.

Grauwe Gans Regelmatig waren weer groepen in het gebied aanwezig. Aan deze soort wordt verder aandacht besteed in de paragraaf 'Concurrentie met weidevogels'.

Brandgans Twee Brandganzen foerageerden op 27 mei in het gebied.

Kolgans Ook dit jaar is weer een paar zonder jongen gezien en wel op 13 en 27 mei. Er zijn ook nu geen aanwijzingen dat er een nest is geweest.

Canadese Gans. Er waren op 26 april op twee verschillende plaatsen een groepje van twee en een groepje van drie ganzen van deze soort aan het rusten langs een waai.

Nijlgans Op 15 april liepen drie exemplaren rond, op 26 april vier, op 27 mei 33 en op 11 juni 117!

Visarend Op 26 april vloog een exemplaar over naar het westen.

Buizerd Tijdens drie van de zes inventarisatierondes zijn Buizerds gesignaleerd. De polders behoren tot de vaste voedselgebieden van paren uit de omgeving.

Bruine Kiekendief Net als in voorgaande jaren vloog het broedpaar uit de rietzoom langs het Eemmeer frequent over het gebied.

Grauwe Kiekendief Een overvliegend vrouwtje passeerde op 27 mei het reservaat. Op 1 juni is opnieuw een vrouwtje gezien. In Zuidelijk Flevoland wordt jaarlijks gebroed op een locatie die enkele kilometers noordelijk van de waarnemingsplek ligt.

Blauwe Kiekendief Nog dezelfde dag kwam een duidelijk herkenbaar vrouwtje van deze soort laag over.

Fazant En vrouwtje met jongen vluchtte op 26 april op de noordelijke dijk weg bij de Gooiergracht. Dit groepje is waarschijnlijk afkomstig uit het droge deel van de rietstrook buiten het gebied.

Meerkoet Van Meerkoeten die nog niet aan broeden waren toegekomen was een groep van 31 exemplaren op 15 april aanwezig en een groepje van acht exemplaren op 26 april.

Kievit Een groep van tien Kieviten vloog op 27 mei in het gebied rond. Het kan zijn dat deze exemplaren elders gebroed hebben en uitgemaaid waren.

Goudplevier Een groep van circa 300 exemplaren vloog op 15 april rond. Een laat exemplaar was op 13 mei nog in het reservaat.

Wulp Circa 40 exemplaren waren op 15 april aanwezig in het reservaat.

Regenwulp Een foeragerend exemplaar is op 26 april gesignaleerd. Een exemplaar vloog op 27 mei over.

IJslandse Grutto Een groep van veertien exemplaren scharrelde op 26 april langs een slikrandje in het reservaat.

Bosruiter Op diverse plaatsen zijn op 14 mei Bosruiters gezien. Het totaal bedroeg vijf exemplaren.

Kleine Plevier Een foeragerend exemplaar liep op 26 april bij de noordelijke dijk tegen de Gooiergracht

Oeverloper Op 19 mei foerageerde een exemplaar in het reservaat; op 11 juni zijn twee Oeverlopers in het gebied gezien.

Tureluur De trek had kennelijk vroeg ingezet, want op 11 juni was in het plas en dras gedeelte van het reservaat al een groep van 41 exemplaren aanwezig.

Zwarte Ruiter Er is alleen op 26 april een exemplaar gezien.

Bonte Strandloper In de Maatpolder liep op 19 mei een Bonte Strandloper langs een slikrandje te foerageren.

Kemphaan Een groep van ongeveer zestig Kemphanen vloog op 26 april over. Drie exemplaren waren op 19 mei in het noordelijke deel van de Noordpolder te Veld aan het foerageren. Op 27 mei vlogen vijf exemplaren naar de Polder De Kampen, die noordelijk van het onderzoeksgebied ligt.

Kleine Mantelmeeuw Twee exemplaren foerageerden op 15 april op een grasland; op 11 juni waren drie exemplaren aanwezig.

Dwergmeeuw 26 april was een trekdag voor deze soort, want eerst jaagde enige tijd een groepje van negen exemplaren in het reservaat, enige tijd later gevolgd door een groep van circa 25 exemplaren.

Houtduif Alleen op 27 mei is een Houtduif in het gebied aangetroffen.

Gierzwaluw Een jagend exemplaar hield zich op 26 april boven het gebied op.

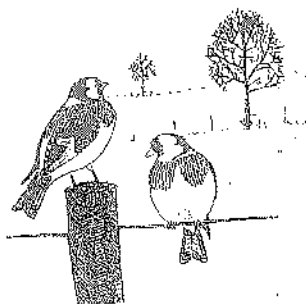
Gele Kwikstaart Op de zomerdijk bevonden zich op 26 april twee exemplaren; een exemplaar was op 14 mei aanwezig de oostzijde van de Maatpolder,

Graspieper Een groepje van 14 Graspiepers landde op 15 april in het reservaat en trok vervolgens verder

Tapuit Op 13 mei hield zich een exemplaar op bij dezelfde brug waar ook in 2007 een Tapuit is waargenomen.

Rietzanger Op 11 juni was een zingende Rietzanger aanwezig in het noordelijkste deel van de Maatpolder.

Fitis In het zuidelijke deel van de Noordpolder te Veld zat op 11 juni een zingende Fitis op een ridderzuring in het grasland. Dit verschijnsel is ook in 2007 geconstateerd.

Putter Op 27 mei vloog een Putter over. Acht exemplaren foerageerden op 11 juni op het pluus van distels.

Kneu Vier exemplaren vlogen op 26 april over.

Raaf Zowel op 27 mei als op 11 juni vlogen twee Raven in de polders rond.

Zwarte Kraai Er zijn geen groepen rondzwervende Zwarte Kraaien gezien. De enige waarneming dateert van een groepje van vier exemplaren op 15 april.

5.2 Andere waarnemingen

Haas Het was een goed jaar voor de hazen. De volgende aantallen zijn gesignaleerd: 15 april 1 ex.; 26 april 4 ex.; 13 mei 9 ex.; 19 mei 4 ex.; 27 mei 12 ex. en 11 juni 5 ex.

Veldmuis Tot begin mei waren er nog activiteiten van veldmuizen zichtbaar. Daarna klapte de populatie in elkaar.

Roodwangschildpad In de meest noordoostelijke waai boven de zomerdijk was het hele broedseizoen - net als in voorgaande jaren- een Roodwangschildpad aanwezig.

5.3 De Slaag

Er kwamen in 2008 achttien verschillende soorten broedvogels voor in De De Slaag, tegen zestien in 2007 (Bijlage 2). In de afgelopen jaren is gebleken dat er het ene jaar wat meer soorten voorkomen en in het andere jaar weer wat minder. De soorten die hiervan op de Rode lijst staan vermeld, zijn dezelfde als in 2007 (Tabel 4). Vergeleken met 2007 en 2005 vestigde de Graspieper zich als nieuwe soort. De Fuut was dit jaar als broedvogel aanwezig aan de rand van de grote waterplas tegen de Eem. Een paar Bontbekplevier vestigde zich in een deel dat slikachtig was gebleven. Wintertaling, Kleine Plevier, Watersnip en Veldleeuwerik verdwenen. Het nut van monitoring blijkt uit het feit dat sommige soorten soms een of meer jaren aanwezig, dan wel afwezig zijn.

Nederlandse naam	Kwetsbaar	Gevoelig
Slobeend	X	
Zomertaling	X	
Grutto	X	
Tureluur	X	
Graspieper		X

Tabel 4. Soorten van de Rode lijst die in 2008 in De Slaag broedden.

5.3.1 Toelichting bij de broedvogelsoorten

Fuut 1 paar. Dit jaar zwom het paar voor het eerst met jongen rond.

Meerkoet 19 paar. Het aantal paren van de Meerkoet was gelijk aan dat van 2007.

Bergeend 5 paar. Hetzelfde gaat op voor de Bergeend.

Grauwe Gans 1 paar. De stand van deze soort liep terug van vijf naar één paar.

Canadese Gans 4 paar. Hiervan is het aantal broedparen gelijk gebleven.

Brandgans 4 paar. Dit was slechts een paar minder dan in 2007.

Knobbelzwaan Op drie plekken zijn nesten aangetroffen.

Slobeend 3 paar. In plaats van zeven paren, zoals in 2007, waren er nu nog maar drie paren aanwezig. Welk verschijnsel daarvoor verantwoordelijk is geweest is nog onduidelijk, maar ook in de Noordpolder te Veld en de Maatpolder deed zich een achteruitgang voor.

Scholekster 10 paar. Met dit aantal is de stand weer gelijk aan die van 2006. Een paar betrok weer een nest in een knotwilg bij de grote waterplas, maar dit was op een andere plek dan in 2007. Op het eilandje bij de Grote Melm, waaraan in 2008 een eenmalig bezoek is gebracht, huisde ook een paar in een knotwilg.

Bontbekplevier 1 paar. Opvallend is dat zich in De Slaag, net als in de Noordpolder te Veld, in 2008 voor het eerst Bontbekplevieren vestigden.

Kievit 78 paar. Het beeld van pieken en dalen blijft onveranderd.

Grutto 62 paar. Ook de Grutto doet hieraan mee.

Tureluur 36 paar. Dit jaar leverde een vooruitgang van maar liefst 14 paren op. De toename is dus nog steeds niet tot stilstand gekomen.

Graspieper 8 paar. Ook de Graspieper doet het nog steeds goed. Het voorkomen beperkte zich dit jaar niet tot de oostrand van het gebied. Er zijn er nu ook die zich dieper hebben gevestigd in het reservaat.

5.3.2 Waarnemingen van niet-broedvogels

In vorige rapporten over de broedvogelinventarisatie is een waai beschreven, die zich aan de westzijde tegen de Eem bevindt. Nu blijkt dat het geen waai is, maar een zandwinplas waaruit het materiaal gebruikt is voor de rijksweg A1.

Aalscholver Bij elk bezoek waren Aalscholvers bij de waterplas in het gebied aanwezig. Zij gebruikten de kant om te rusten en te drogen na hun vistochten op de Eem. In het water van de plas zijn zij nooit vissend gezien. Een topdag was 8 april met 22 exemplaren.

Blauwe Reiger Meestal waren er twee exemplaren in het reservaat. Een uitzondering was 14 mei, toen zeven Blauwe Reigers aan het foerageren waren langs de slootranden.

Grote Zilverreiger Een exemplaar van deze soort liep op 8 april in het reservaat voedsel te zoeken.

Lepelaar Zes exemplaren zochten op 14 mei voedsel in het reservaat; op 29 mei waren dat er drie.

Wintertaling 14 exemplaren vertoefden op 8 april in de plas. Op 14 mei zwom een exemplaar in de wetering.

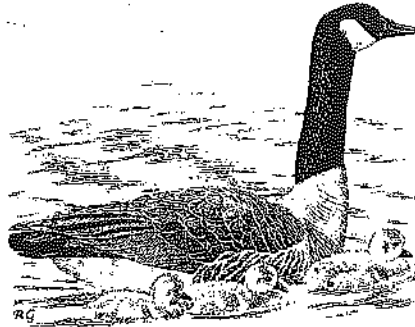
Slobeend Een groep van 18 exemplaren zwom op 8 april in de grote plas.

Pijlstaart Een paar is op 15 april gesignaleerd.

Smient Een late groep van 66 exemplaren hield zich op 8 april nog in het reservaat op. Een achterblijver was op 14 mei aanwezig.

Kuifeend De plas fungeerde als verzamelplaats, met op 8 april 32 exemplaren, 15 april 8 exemplaren, 19 mei 10 exemplaren en 29 mei 15 exemplaren.

Grauwe Gans De groep die zich in het gebied ophield was meestal ongeveer van dezelfde groot, wat blijkt uit het volgende rijtje waarnemingen: 8 april 46 ex.; 15 april 46 ex., 14 mei 44 ex..

Canadese Gans Van de niet-broedende aanwezige Canadese Ganzen zijn genoteerd: 08-04 71 ex.; 15-04 27 ex.; 29-05 47 ex. en op 12-06 189 ex. !

Brandgans De volgende aantallen zijn in het reservaat aangetroffen: 08-04 8ex.; 14-05 18 ex; 29-05 7ex.; 12-06 10 ex.

Nijlgans De volgende aantallen waren aanwezig: 08-04 5 ex.; 15-04 1 ex.; 14-05 6 ex.; 29-05 11 ex.

Gans spec. gemengd Op 8 april waren 20 exemplaren uit deze groep in het reservaat aanwezig; op 15 april waren dit er 12. Voor het overige bevonden zij zich altijd buitendijks dicht bij de waai aan de noordzijde bij het Zuidereind.

Knobbelzwaan In de plas waren op 8 april 10 en op 15 april 11 exemplaren aanwezig.

Buizerd Op 15 april vlogen twee Buizerds rond in het gebied; op de overige data was dit er altijd een.

Havik Alleen op 14 mei is een jagent exemplaar gezien.

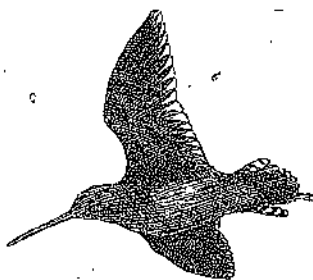
Torenvalk De enige waarneming stamt van 29 mei toen een exemplaar boven een perceel stond te bidden.

Waterhoen Op de grens met het agrarische deel aan de zuidzijde was op 8 april een groepje van 12 exemplaren aan het foerageren. Langs de rand van de plas scharrelde op 14 mei een exemplaar rond en op 29 mei even verder buitendijks ook een exemplaar.

Meerkoet Op de plas waren de volgende aantallen aanwezig: 08-04 46 ex.; 15-04 33 ex.; 29-05 10 ex.

Scholekster Op de jaarlijks bezette soos bevonden zich op 8 april 56 Scholeksters en op 15 april 52 exemplaren. Op de overige data waren geregeld enkele exemplaren aanwezig met een maximum van tien per keer.

Watersnip Drie groepen van respectievelijk 12 ex., 12 ex. en een solitair exemplaar vlogen op 8 april in het gebied rond.

Grutto Een groep van 46 exemplaren stond op 8 april te rusten bij de plas.

Zilvermeeuw Op 8 april waren bij de plas 4 exemplaren aanwezig en op 15 april 1 exemplaar.

Kokmeeuw Gedurende alle bezoeken vlogen Kokmeeuwen boven de plas. Het minimumaantal was 6; het maximumaantal 40 exemplaren.

Dwergmeeuw Tot twee keer toe is boven de plas een foeragerende Dwergmeeuw gezien tussen de Kokmeeuwen. Dat was op 8 en 15 april.

Houtduif In totaal waren op 8 april circa 140 exemplaren in het reservaat aan het foerageren; op 14 mei waren dat er 14.

Holenduif Er is maar een waarneming van deze soort en wel van 14 mei, toen twee exemplaren op een grasland aan het foerageren waren.

Turkse Tortel Een laag overvliegend exemplaar is op 8 april gezien.

Koekoek Zowel op 14 mei, 29 mei als 12 juni vloog er 1 exemplaar rond.

Witte Kwikstaart In het reservaat waren op 15 april op twee plaatsen exemplaren aanwezig. Langs de Krachtwijkerweg waren altijd wel 1 of 2 exemplaren te zien.

Veldleeuwerik Een zingend exemplaar bevond zich op 15 april net buiten het reservaat.

Boerenzwaluw De plas fungeerde ook nu weer als jachtgebied voor Boerenzwaluwen die in de omgeving huisden..

Kneu Twee exemplaren vlogen op 15 april langs de dijk van de Eem.

Kauw Alleen op 8 april is een Kauw gezien.

Zwarte Kraai Er zijn twee waarnemingen: 5 exemplaren op 15 april en 1 exemplaar op 29 mei.

5.3.3 Andere waarnemingen

Haas Op alle inventarisatiedata zijn Hazen gesignaleerd. Het maximum was vijf op 8 april.

Weidebeekjuffer Op 14 mei zat een exemplaar van deze libellensoort in het noordwestelijk deel van het reservaat.

6. TRENDS

De resultaten van 2007 zijn vermeld in de tabellen 5 en 6. Zoals in vorige rapporten al vermeld, zijn de resultaten uit de periode 1973-2002 niet met elkaar vergelijkbaar. Dit komt, omdat de gestandaardiseerde methode wordt gehanteerd sinds 1989. Daarnaast is er sinds 2004 nog steeds een van de oorspronkelijke inventarisors, bij het onderzoek betrokken en is de tweede inventarisator dit sinds 2006. Het effect van de zeer strenge winter in 1978/1979 is waarschijnlijk de oorzaak van de lagere aantallen in het broedseizoen erna. Vanaf 1989 is de trend, dat alle paren duidelijk zijn toegenomen, maar soms ook redelijk sterk fluctueren. Daarbij treden ook verschillen per terrein op. De afname van de Grutto in beide geïnventariseerde terreinen tot 2002 springt er uit. Toch treden ook bij de nu veel hogere aantallen nog steeds schommelingen op. Door de inventarisaties te vergelijken met landelijke ontwikkelingen dienen zich mogelijkheden aan om na te gaan of verschillen te wijten zijn aan interne of externe factoren.

Soort	1973	1979	1989	2002	2004	2005	2006	2007	2008
Kievit	41	11	97	126	150	145	112	147	128
Grutto	51	39	68	115	146	126	126	112	140
Tureluur	11	11	19	35	33	34	20	32	36
Kemphaan	0	0	0	2	1	0	0	2	0
Watersnip	6	2	0	1	1	0	0	0	2

Tabel 5. Trends van enkele soorten weidevogels in de Noordpolder te Veen/Maatpolder van 1979-2008.

Soort	1973	1979	1989	2002	2004	2005	2006	2007	2008
Kievit	55	7	20	47	142	66	90	71	78
Grutto	68	12	23	69	63	47	61	46	62
Tureluur	27	5	6	12	17	16	17	22	36
Kemphaan	42	0	0	0	0	0	0	0	0
Watersnip	27	1	1	0	1	0	2	0	0

Tabel 6. Trends van enkele soorten weidevogels in het object De Slaag van 1979-2008.

7. CONCURRENTIE MET WEIDEVOGELS

De eerste vestigingen van de Grauwe Gans in de Noordpolder te Veld/Maatpolder vonden plaats in 2006, toen zes paren tot broeden kwamen. Nu in 2008 waren dat er al zestien. Wanneer het bij deze paren zou blijven zou er geen vuiltje aan de lucht zijn. Het zijn echter niet alleen deze paren en hun nakomelingen die door de zachte winters in het gebied overwinteren en tot ver in het voorjaar op de graslanden foerageren. Om inzicht te krijgen in de groeps grootte en de totale aanwezige aantallen zijn op vier inventarisatiedata gegevens van de aanwezige ganzen vastgelegd (Tabel 7).

Ook grote groepen van elders houden zich op in de onderzochte polders. Uit agrarisch gebied verjaagde Grauwe Ganzen vinden rust in het reservaat. Deze groepen bezoeken zeer vaak dezelfde percelen, waardoor daar in het broedseizoen het gras er als een biljartlaken bij ligt (Bijlage 7). Op de territoriakaarten is te zien dat in die delen de dichtheden lager zijn of er gaten in de verspreiding zitten. In langdurige natte perioden verslempen deze percelen door de

veelvuldige betreding. Het zal duidelijk zijn dat deze percelen onaantrekkelijk zijn voor weidevogels die een voorkeur hebben voor het nestelen in min of meer hoge vegetatie. Zelfs voor Kieviten zijn ze minder geschikt. Als er al weidevogels gaan broeden zijn dat paren die een zeer grote trouw voor een broedplaats aan de dag leggen, al zullen zij die verlaten na enkele seizoenen met slechte broedresultaten. Een ander fenomeen is de fysieke aanwezigheid van de ganzen in groepen. Waar ganzen voortdurend lopen kan niet genesteld worden. Die zorgen ook voor een continue verontrusting en verstoring, waardoor legfels niet uitkomen. Overigens zal er van een legsel waar een circa 3 kg zware Grauwe Gans op stapt niet veel overblijven. Op percelen waar minder frequent voedsel wordt gezocht vestigen de broedvogels zich later.

In gebieden met een weidevogeldoelstelling wordt die gefrustreerd door te grote aantallen ganzen. Er moet dan een keuze gemaakt worden voor weidevogels met een zeer beperkt aantal ganzen, geen ganzen als broedvogel en overzomeraar, of een reservaat waar men de ontwikkeling gewoon zijn gang laat gaan. Daarin zullen dan wel weidevogels blijven broeden en de aantallen daarvan zullen bepaald worden door de aantallen van de aanwezige ganzen.

Teldatum	Groepsgrootte				Totaal
	10-50 ex.	51-100 ex.	101-200 ex.	201- 400 ex.	
15 april	37	51	110	-	198
26 april	43,11,4	-	104	240	402
27 mei	12,50	72	-	-	124
11 juni	34	101	-	-	135

Tabel 7. Groepsgrootte en totaal aanwezige aantallen Grauwe Ganzen tijdens het broedseizoen 2008.

In De Slaag houden zowel de Grauwe Ganzen als de Canadese Ganzen zich meestal buitendijks op. Af en toe waren zij aanwezig op een of twee percelen aan de noordwestzijde van het gebied. Bij de eerstgenoemde groep ging het om enkele tientallen exemplaren. Ook aanwezige Canadese Ganzen hadden geen invloed op het leefgebied van de weidevogels.

8. PREDATIE

In toenemende mate klinkt de roep om predatie aan te pakken, omdat er door toedoen van vliegende en lopende predatoren veel broedsels verloren kunnen gaan. Ook in het onderzoekgebied van de Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken wordt hierover gesproken. Hierbij moet gelijk de aantekening worden gemaakt dat de situatie plaatselijk sterk kan verschillen. Daar komt nog bij dat een gezonde populatie een behoorlijke druk kan weerstaan. Pas als de broedvogelstand negatief wordt beïnvloed door predatoren kan overwogen worden wie daar voor verantwoordelijk zijn en mogelijk worden ingegrepen. Daarna kan worden nagegaan of de leefomstandigheden evt. moeten worden ingeperkt of andere maatregelen moeten worden genomen.

Van de Eempolders ten westen van de Eem is een deel van de Noordpolder te Veld en de Maatpolder ingericht als natuurreservaat. De rest van de polders hebben een agrarische bedrijfsvoering.

In een groot deel van het agrarische gebied wordt aan weidevogelbescherming gedaan en de lotgevallen van de legfels worden gevolgd. Uit de resultaten van het weidevogelonderzoek in 2008 komt naar voren dat van 401 in grasland gevonden legfels 150 nesten (37,41%) gepredeerd zijn (Weidevogelbeschermingsgroep Westelijk Eemgebied 2008). Een klein deel

van de predatie wordt toegeschreven aan vogels en kleine zoogdieren. Predatie door vossen is niet geconstateerd, maar valt wellicht onder de categorie onbekende predatoren.

In het natuurreservaat worden geen legsels gevolgd zijn geen gedetailleerde predatiecijfers bekend. Daardoor is onbekend hoe groot de predatiedruk is in het reservaat. Zoals in de paragraaf niet-broedvogels is te zien, ontbreken in het broedseizoen groepen rondzwervende kraaien en broedt er slechts één paar Zwarte Kraaien in het reservaat. Zilvermeeuwen, broedvogel op het eilandje De Visdief in het Eemmeer zijn niet gesignaleerd in het reservaat. Wel een keer Kleine Mantelmeeuwen, eveneens broedvogel in het Eemmeer. Blauwe Reigers uit de kolonie in het Valse Bos bezoeken het reservaat. Van de roofvogels broeden enkele paren Torenvalken en Buizerds in de omgeving. Tijdens de inventarisaties zijn die maar af en toe gesignaleerd. Wel zijn geregeld jagende Bruine Kiekendieven gezien van een paar dat in de rietzoom langs het Eemmeer broedt. Wezels en hermelijnen zijn dit jaar niet waargenomen. Bij de alarmtellingen zijn sporadisch gepredeerde nesten aangetroffen. Wanneer wordt gekeken naar de aantallen broedparen van weidevogels en de ontwikkelingen in de populaties in de afgelopen jaren lijkt de conclusie te mogen worden getrokken dat er in het reservaat geen invloed is van predatoren.

In De Slaag zijn vrijwel nooit predatoren gesignaleerd, wat suggereert dat de invloed van predatie daar gering is.

Om meer over predatie van de in dit verslag genoemde onderzoekgebieden te weten te komen zou hier meer aandacht aan kunnen worden geschonken. Het is dan de vraag op grond van het hierboven gepresenteerde feitenmateriaal of de voordelen van die aandacht opwegen tegen de nadelen.

9. DANKWOORD

Met dank aan Gert Bieshaar die kans zag om naast zijn drukke werkzaamheden in het agrarisch gebied voor de weidevogels assistentie te verlenen, toen de tweede inventarisator op vakantie was.

Zeer veel dank gaat uit naar beheerder Jan Roodhart, die ook in voorgaande jaren al hulp bood bij het voorbereiden, assisteerde bij het uitvoeren van de inventarisaties en het monnikenwerk op zich nam om de stippenkaarten van de territoria te vervaardigen.

GERAADPLEEGDE LITERATUUR

- Beintema, A. J., O. Moedt & D. Ellinger 1995. Ecologische Atlas van de Nederlandse Weidevogels. Schuyt & Co, Haarlem.
- Dijk, A. J. van 2004. Handleiding Broedvogel Monitoring Project SOVON. (Broedvogelinventarisatie in proefvlakken). SOVON Vogelonderzoek Nederland, Beek-Ubbergen.
- Hustings, M.H.F., R.G.M. Kwak, P.F.M. Opdam & M.J.S.M. Reijnen (eindredactie) 1985. Natuurbeheer in Nederland. Deel 3. Vogelinventarisatie. Pudoc /Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels, Wageningen/Zeist.
- Jonkers, D.A. 2006. Resultaten van weidevogelinventarisaties in delen van de Noordpolder te Veld, Maatpolder en object De Slaag (Hoogland) in 2006. Uitgave 165. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Jonkers, D.A. 2007. Resultaten van weidevogelinventarisaties in delen van de Noordpolder te veld, Maatpolder en object De Slaag (Hoogland) in 2007. Uitgave 158. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.
- Nijland, F. & A. van Paassen (samenstelling) 2007. Instructie Alarmtellingen; tellingen van paren en gezinnen van Scholekster, Kievit, Grutto, Tureluur en Wulp. Landschapbeheer Nederland/ Publicatie 27. Bureau N, Utrecht/Leeuwarden.
- Weidevogelbeschermingsgroep Westelijk Eemgebied 2008. Resultaten-Verslag 2008. Uitgave 170. Vogelwerkgroep Het Gooi en Omstreken, Hilversum.

Bijlage 1. Broedvogelsoorten en territoria in 2008 in de Noordpolder te Veld en de Maatpolder

Soort	Aantal in 2008 (2007)
Fuut	3 (3)
Wilde Eend	25 (38)
Krakceend	11 (10)
Slobeend	7 (15)
Zomertaling	2 (3)
Kuifeend	9 (2)
Bergeend	2 (3)
Canadese Gans	4 (3)
Grauwe Gans	17 (15)
Knobbelzwaan	3 (5)
Waterral	0 (1)
Waterhoen	4 (3)
Meerkoet	65 (71)
Scholekster	11 (9)
Kievit	128 (147)
Grutto	140 (112)
Watersnip	2 (0)
Bontbekplevier	2 (0)
Kemphaan	0 (3)
Tureluur	36 (32)
Kluut	2 (0)
Veldleeuwerik	6 (5)
Graspieper	10 (7)
Gele Kwikstaart	0 (2)
Witte Kwikstaart	9 (5)
Kleine Karekiet	9 (12)
Blauwborst	0 (2)
Rietgors	17 (14)
Rietzanger	0 (1?)
Zwarte Kraai	1 (0)

Bijlage 2. Broedvogelsoorten en territoria in object De Slaag in 2008

Soort	Aantal territoria in 2008 (2007)
Fuut	1 (0)
Bergeend	5 (4)
Grauwe Gans	1 (5)
Canadese Gans	4 (4)
Brandgans	5 (6)
Knobbelzwaan	3(1)
Krakeend	6(2)
Wilde Eend	16 (16)
Zomertaling	1 (1)
Slobeend	3 (7)
Kuifeend	6 (4)
Meerkoet	19 (19)
Scholekster	10 (7)
Bontbekplevier	1 (0)
Kievit	78 (71)
Grutto	62 (46)
Tureluur	36(22)
Graspieper	8 (5)

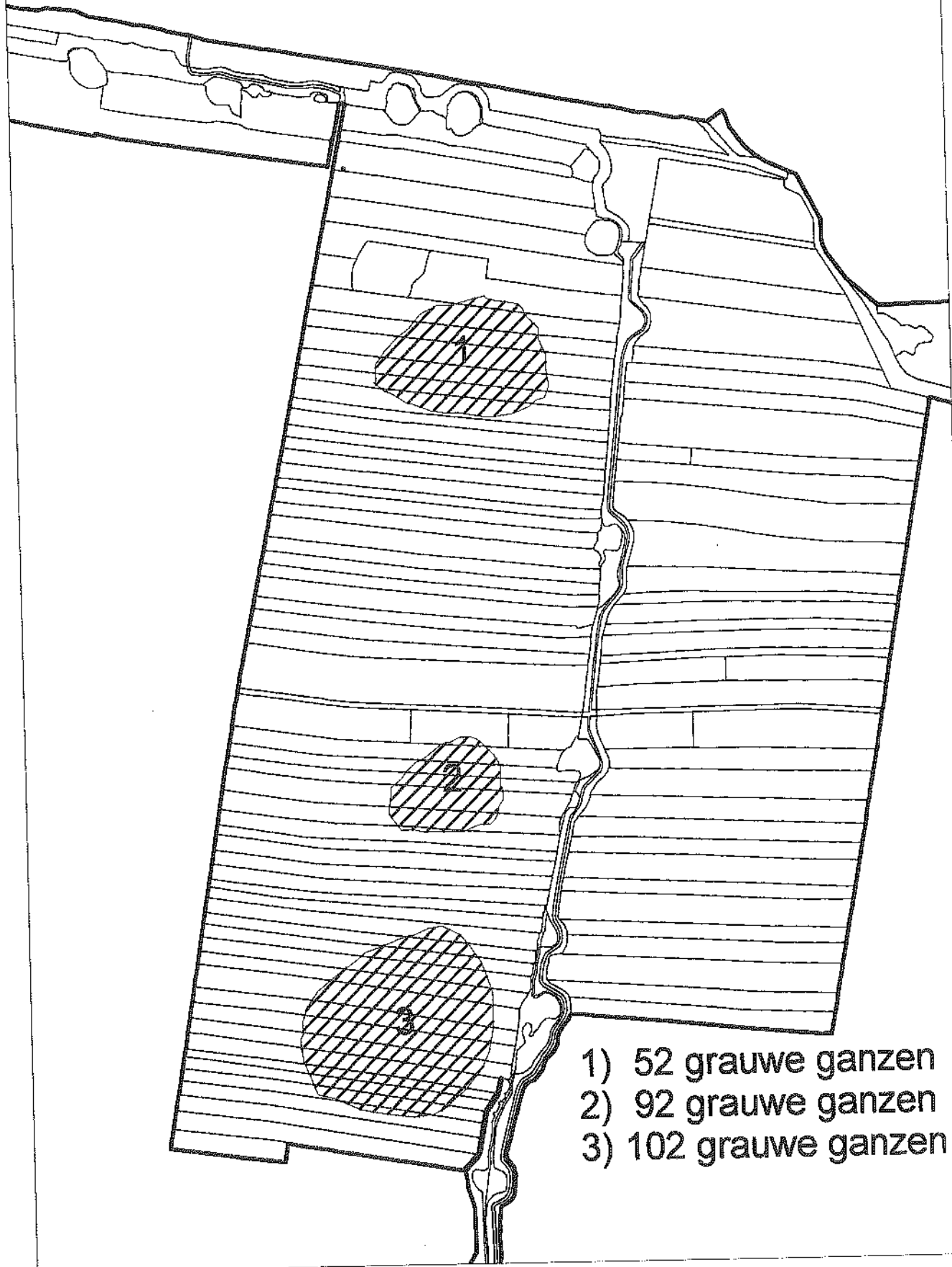

**Bijlage 3. Overzichtskaart van de Noordpolder te Veld/Maatpolder met door
Grauwe Ganzen overbegraasde percelen**

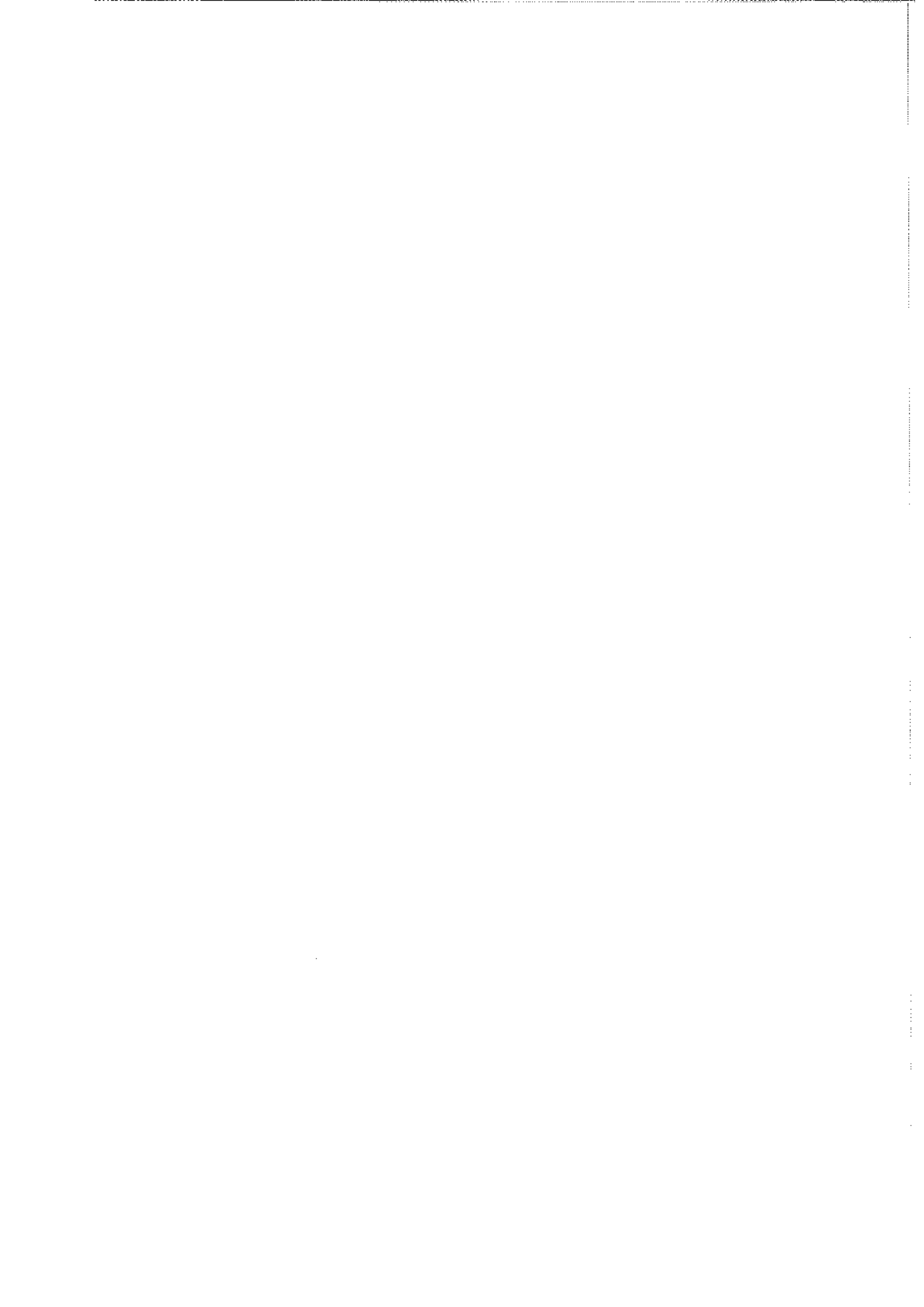

 Extreem kaal grasland op 26-04-08

- 1) 52 grauwe ganzen
- 2) 92 grauwe ganzen
- 3) 102 grauwe ganzen

**Bijlage 4. Territoriakaarten van de broedvogels in de Noordpolder te
Veld/Maatpolder en het object De Slaag in 2008**

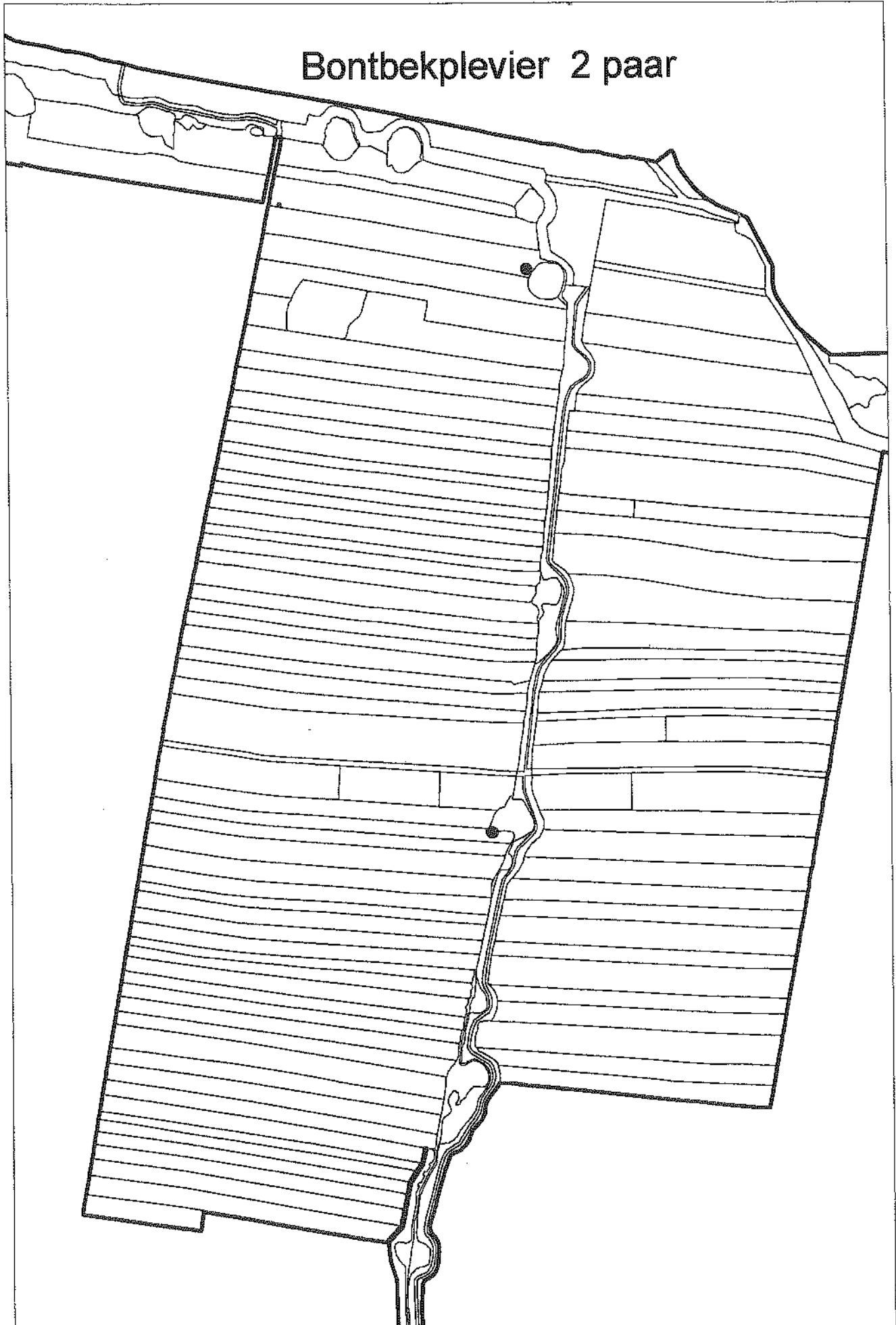

Bergeend 2 paar

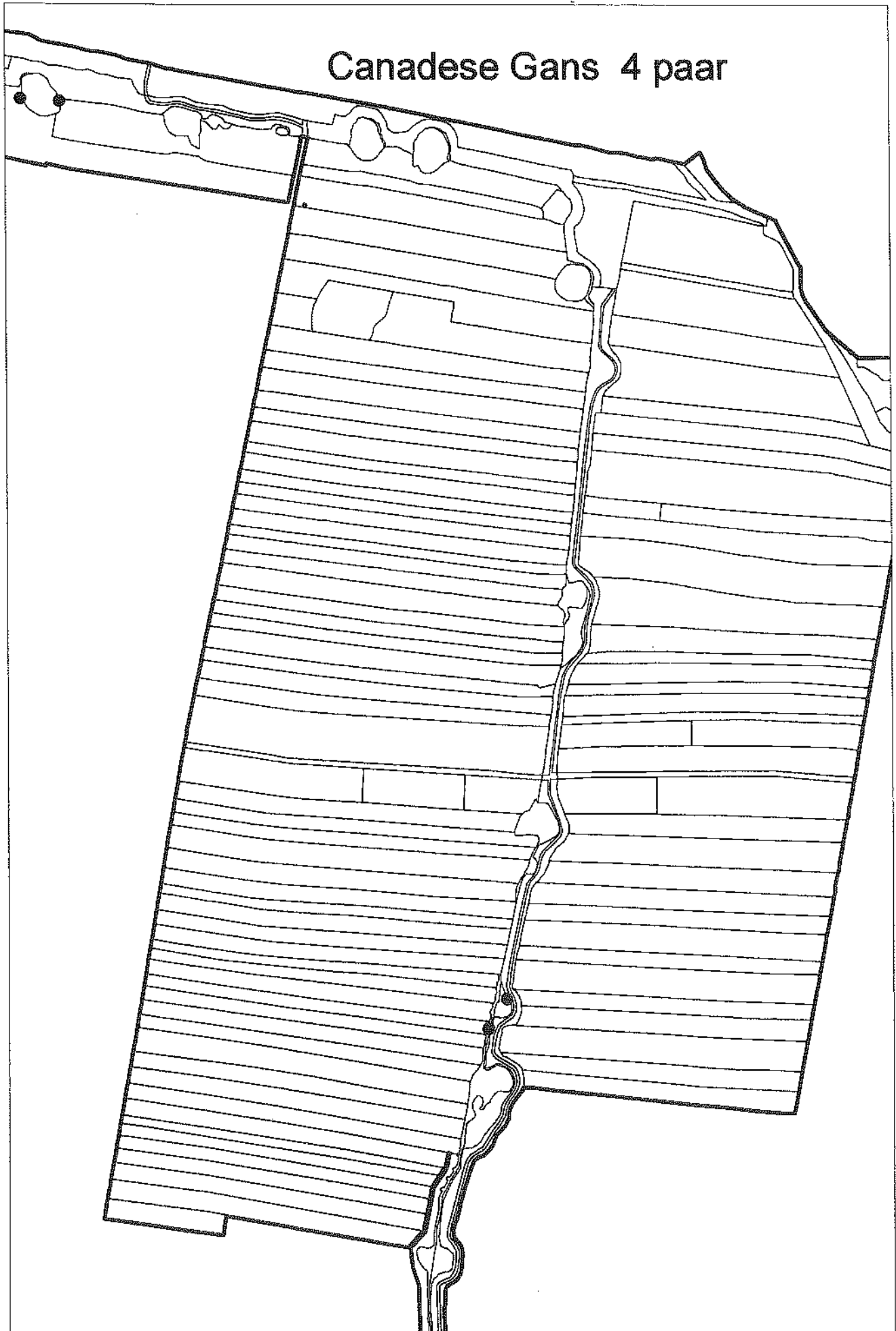
Bontbekplevier 2 paar

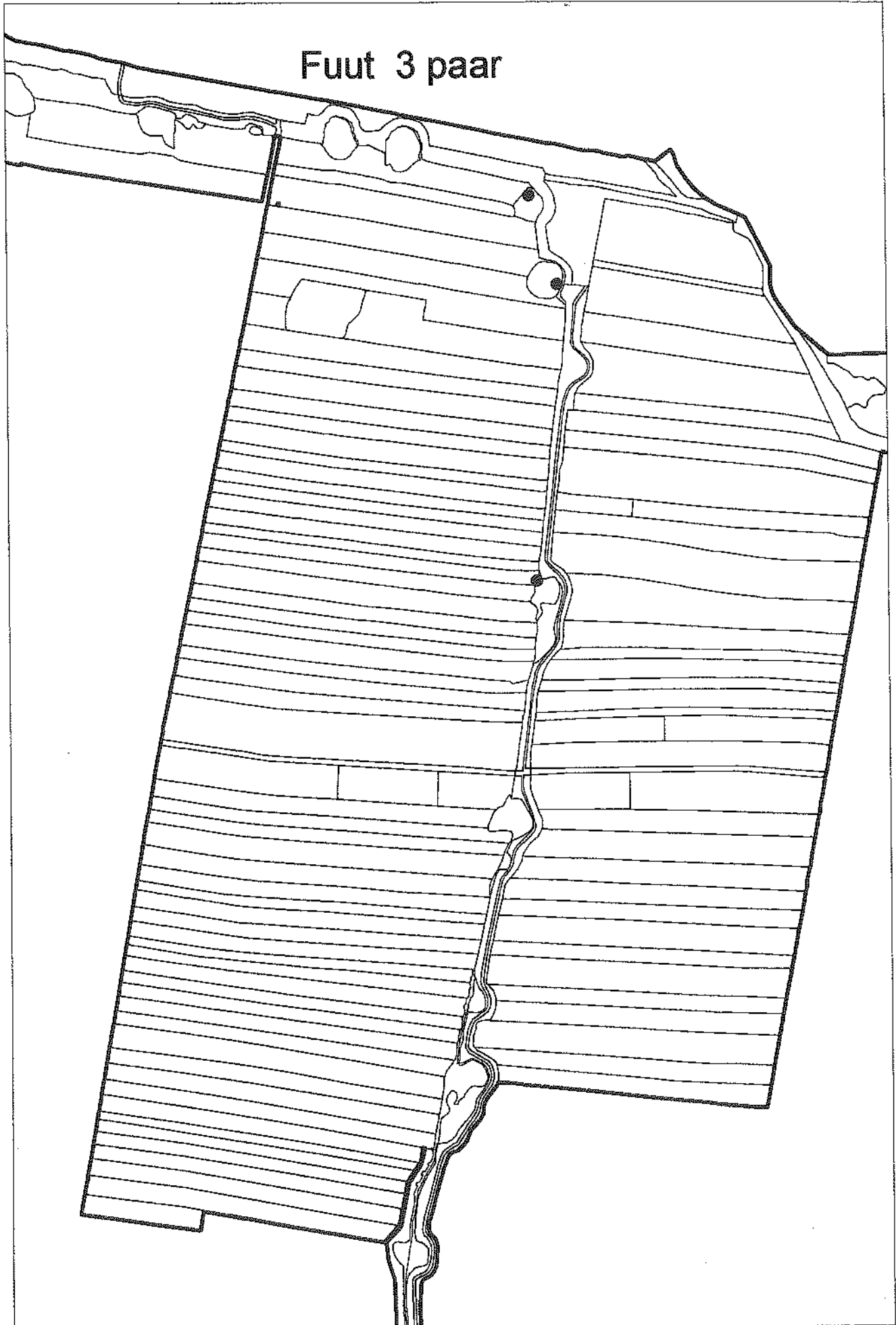

Canadese Gans 4 paar

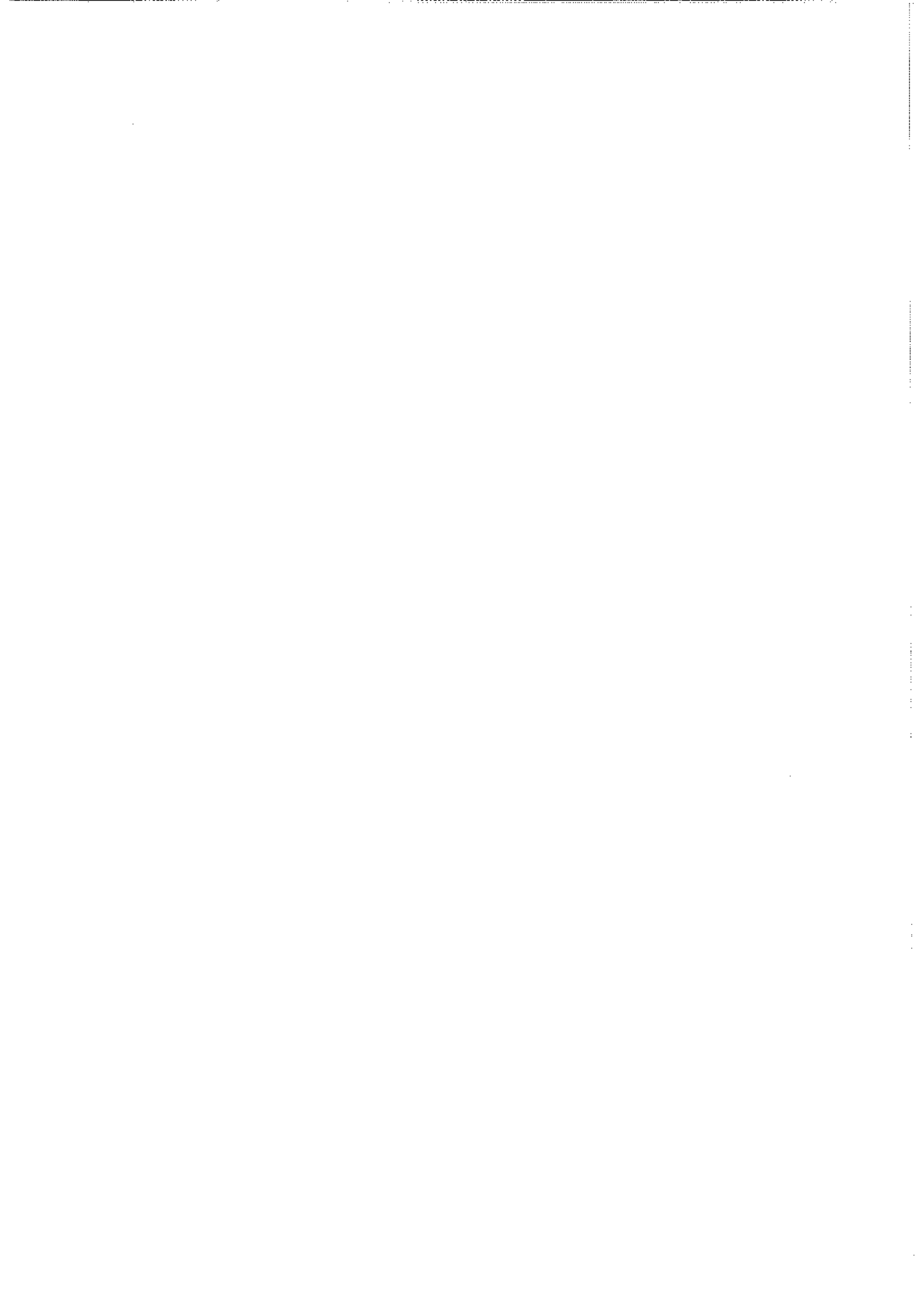
Fuut 3 paar

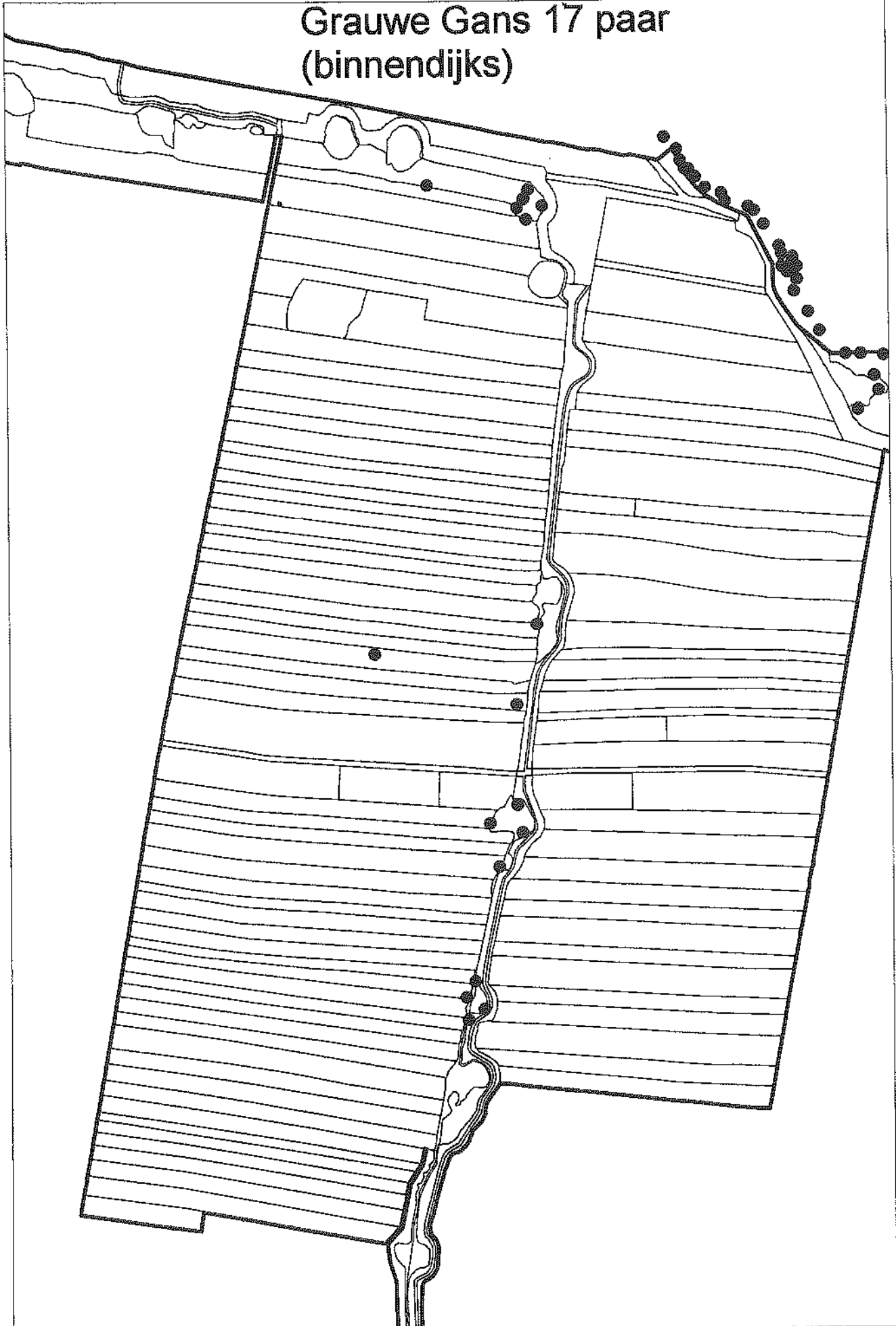

Graspieper 10 paar

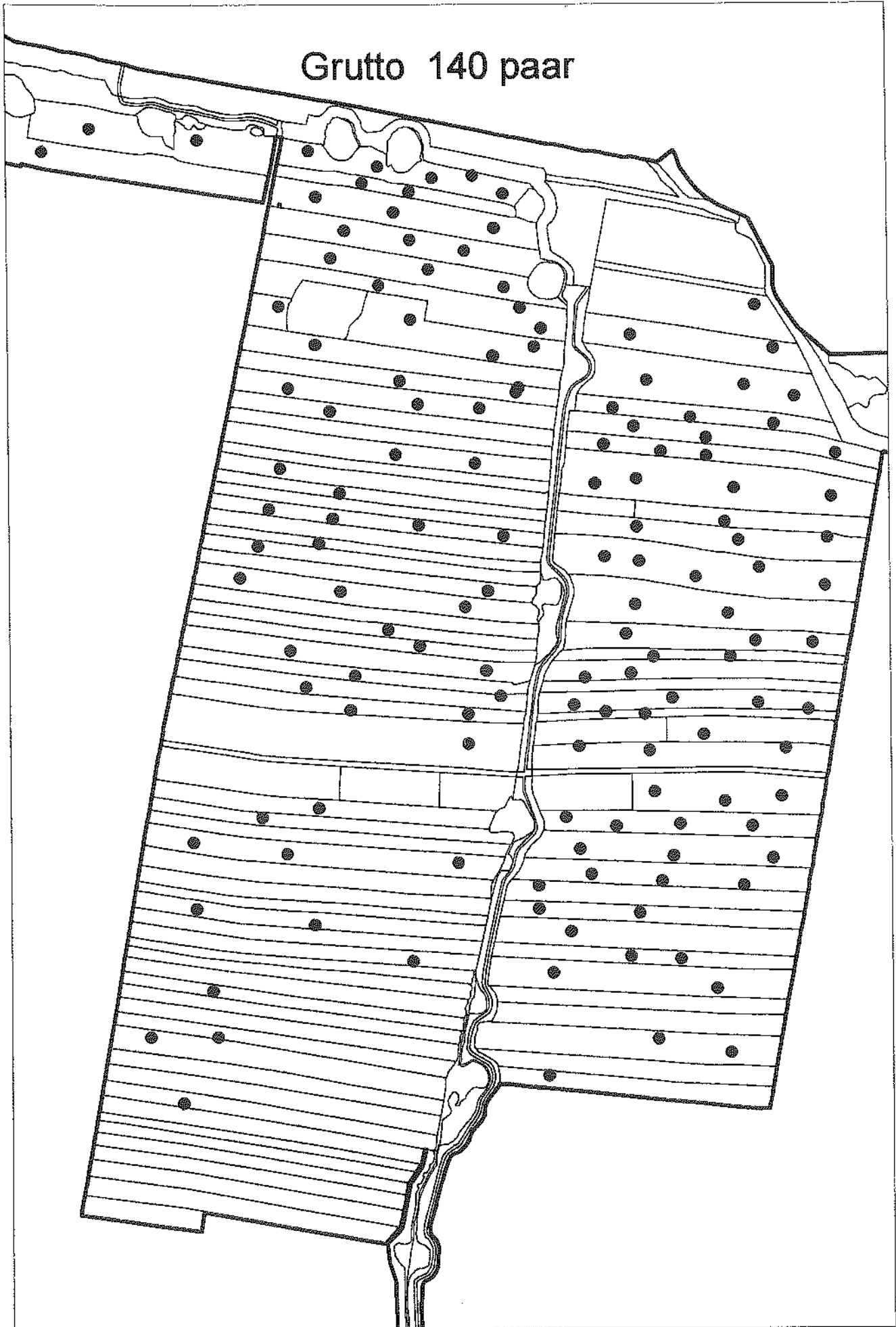
Grauwe Gans 17 paar
(binnendijks)

Grutto 140 paar

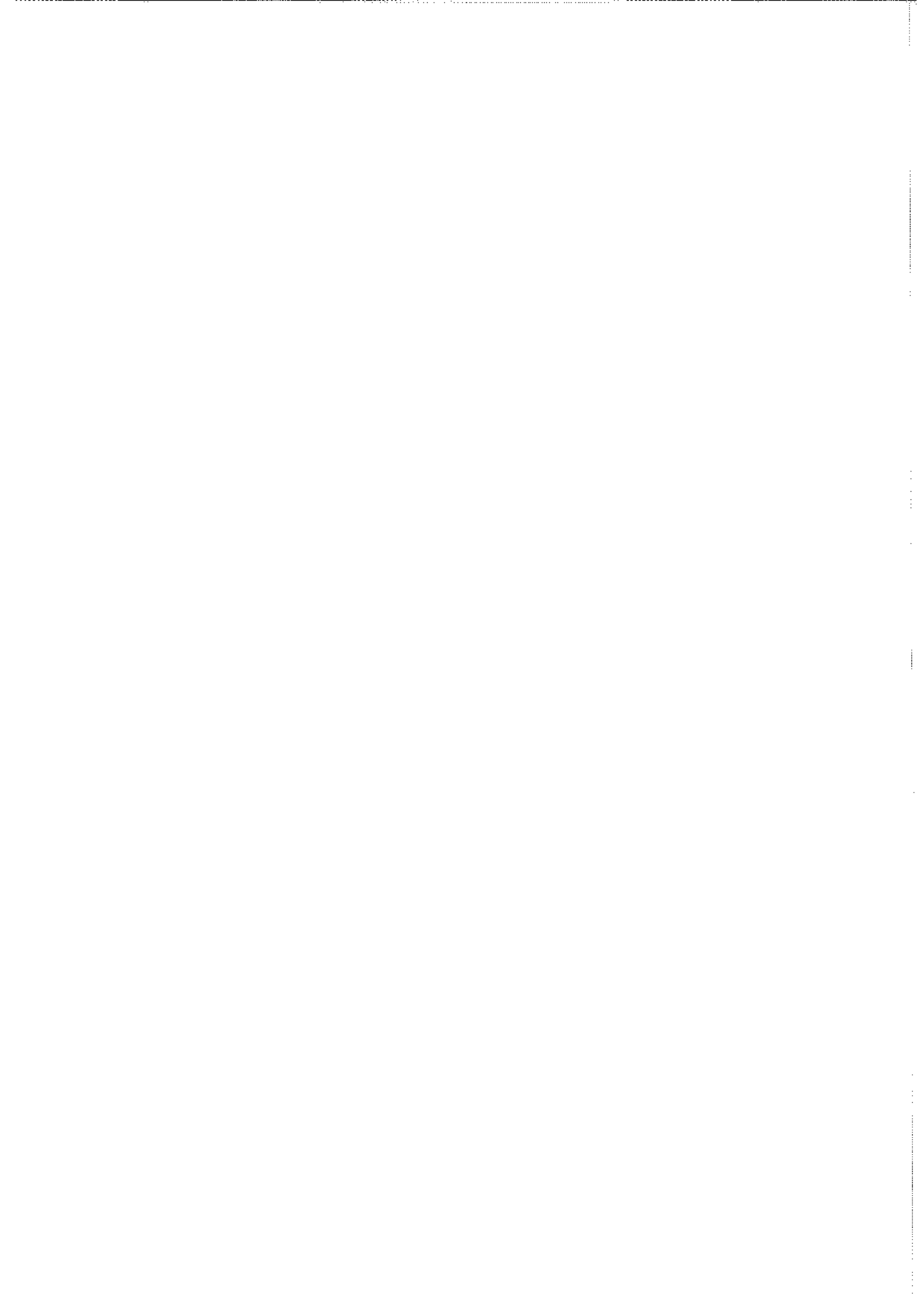
Kievit 128 paar

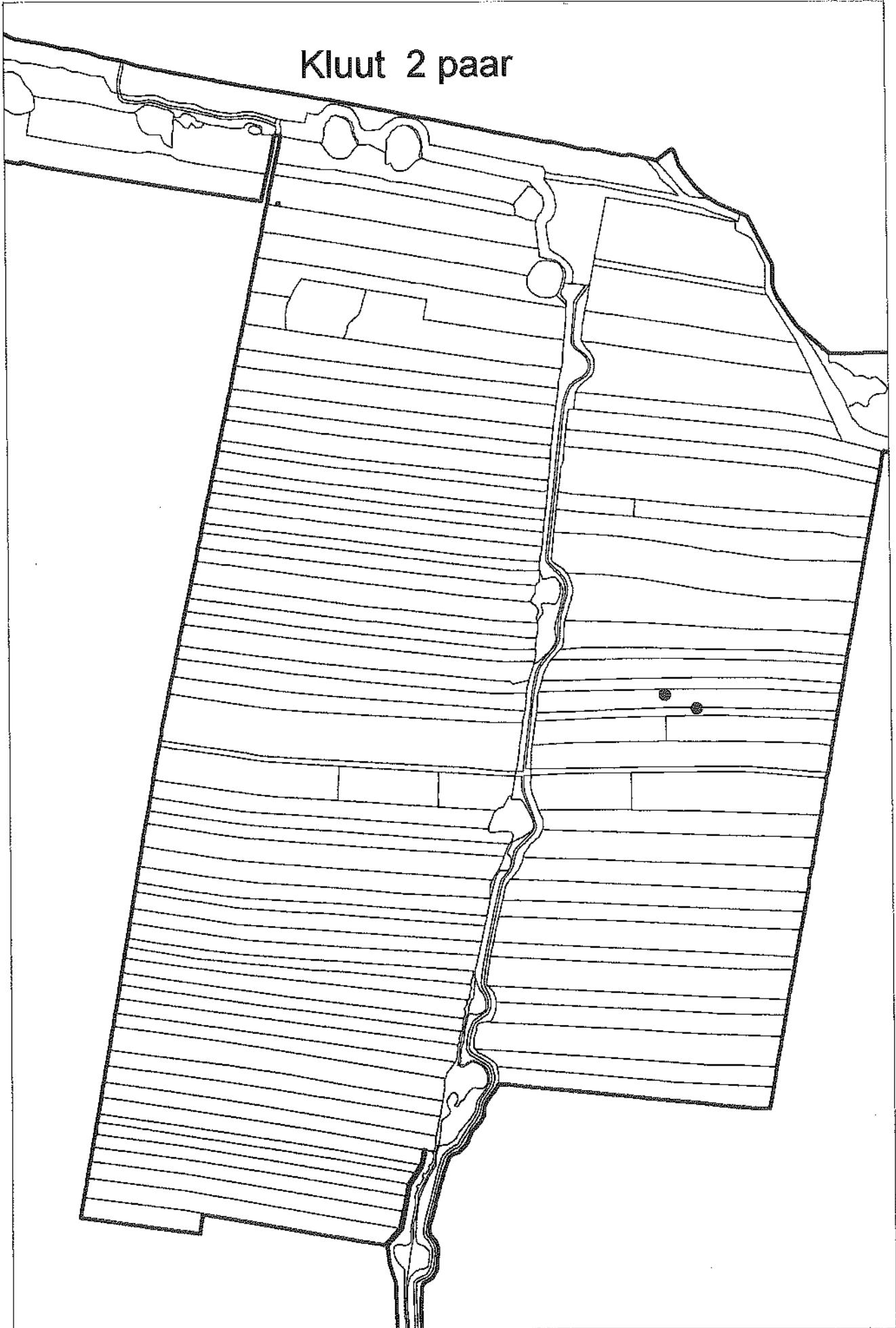

Kleine Karrekiet 9 paar
(binnendijks)

Kluut 2 paar

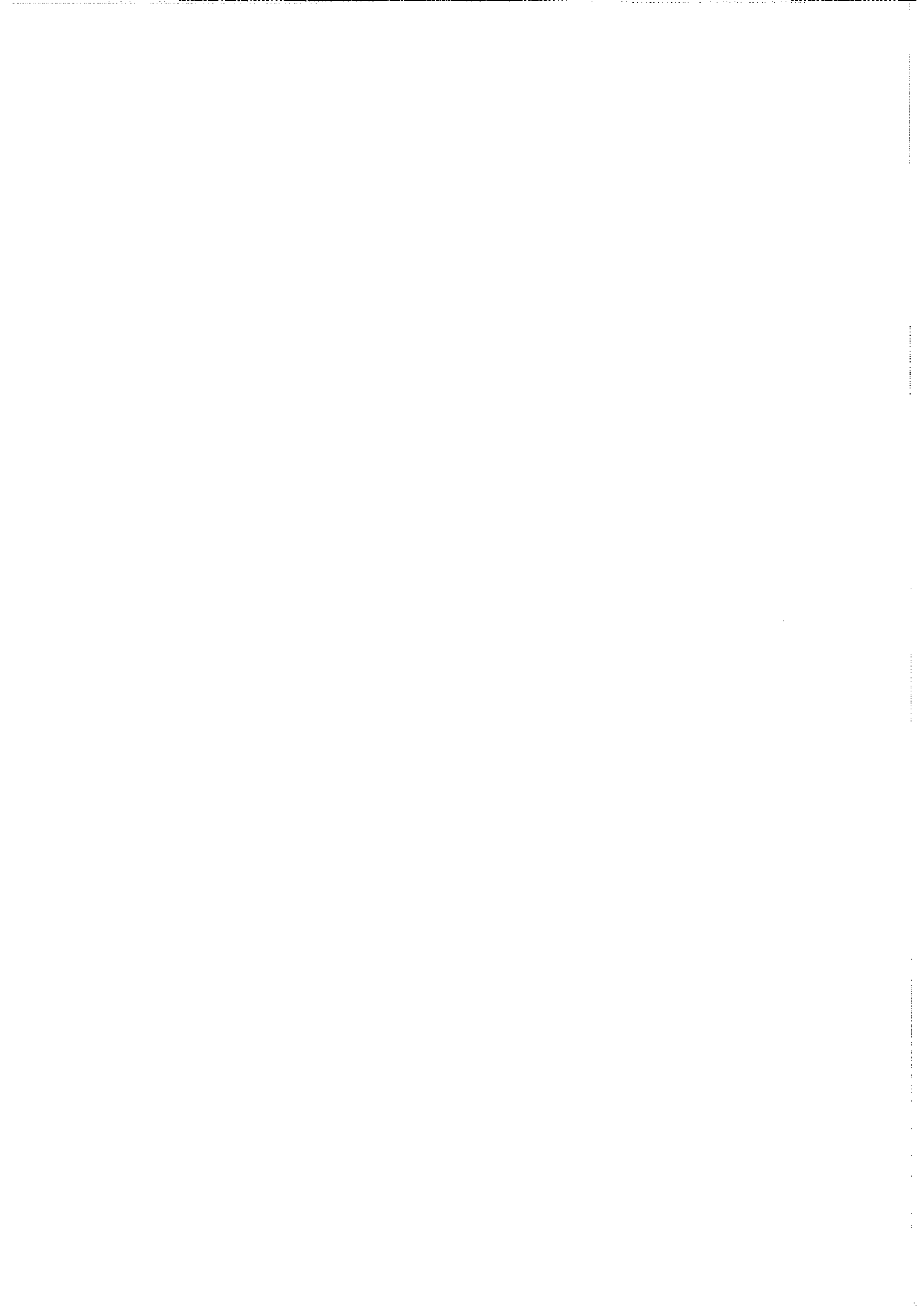
Knobbelzwaan 3 paar

Krakeend 11 paar

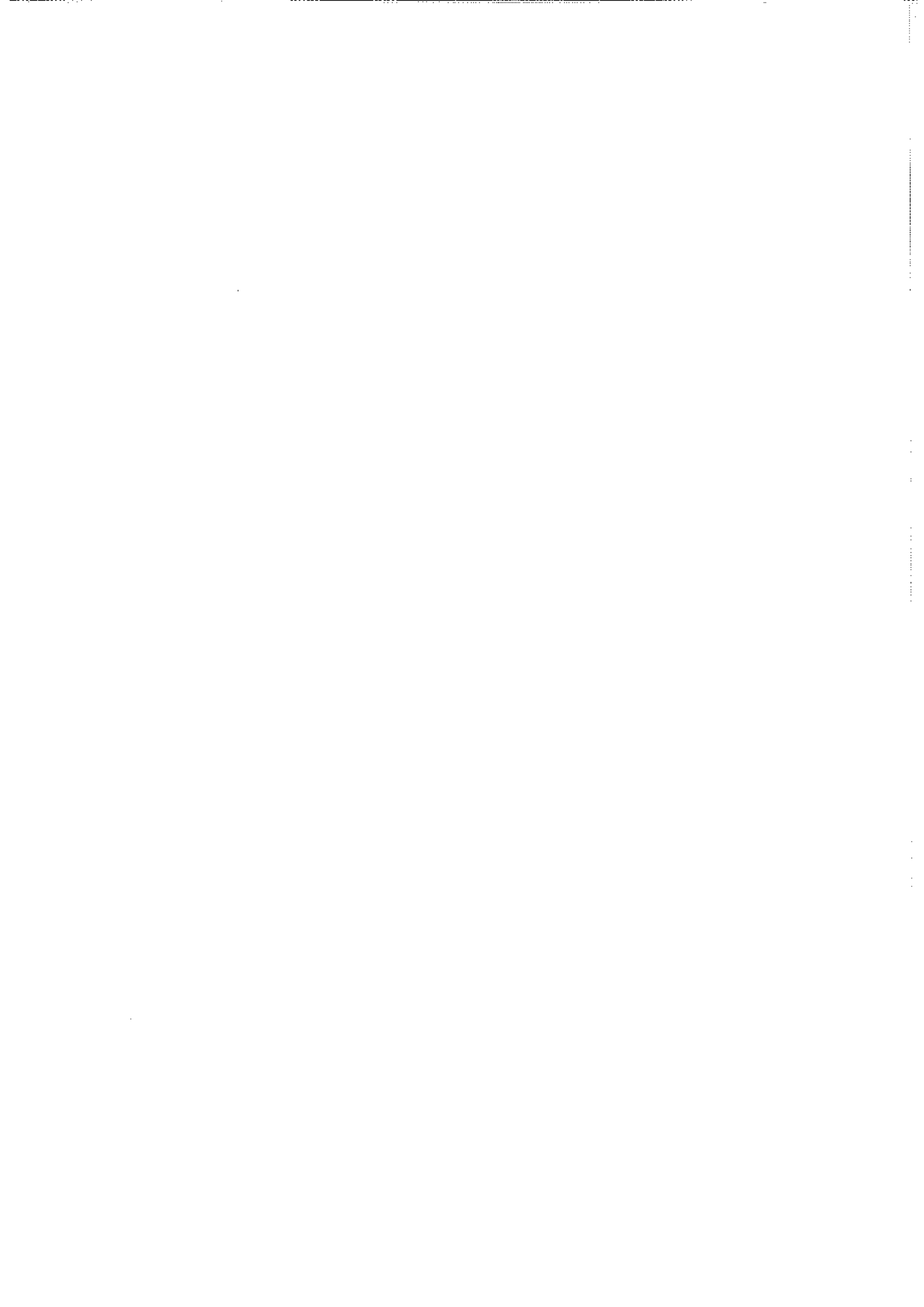
Kuifeend 9 paar

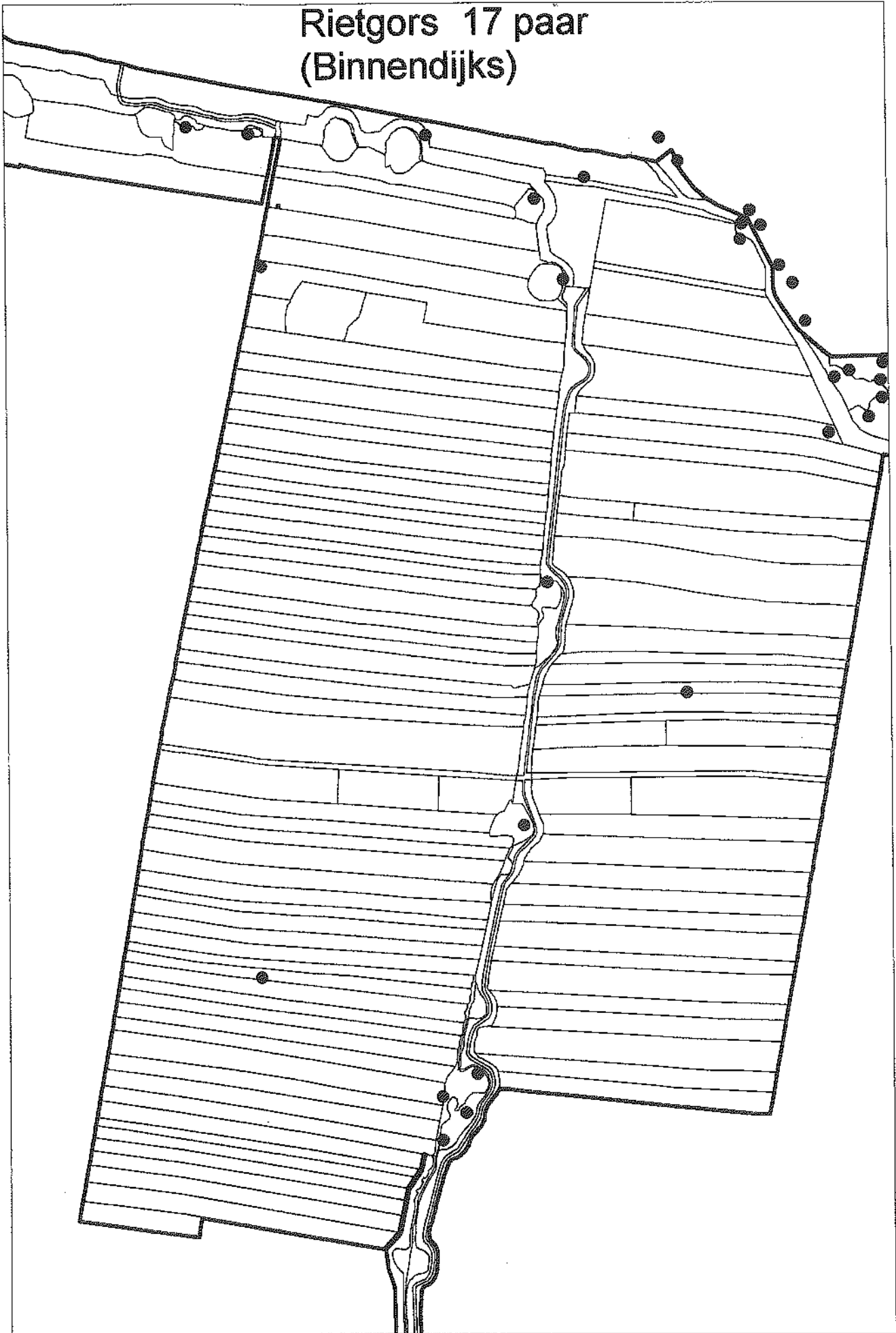
Meerkoet 65 paar

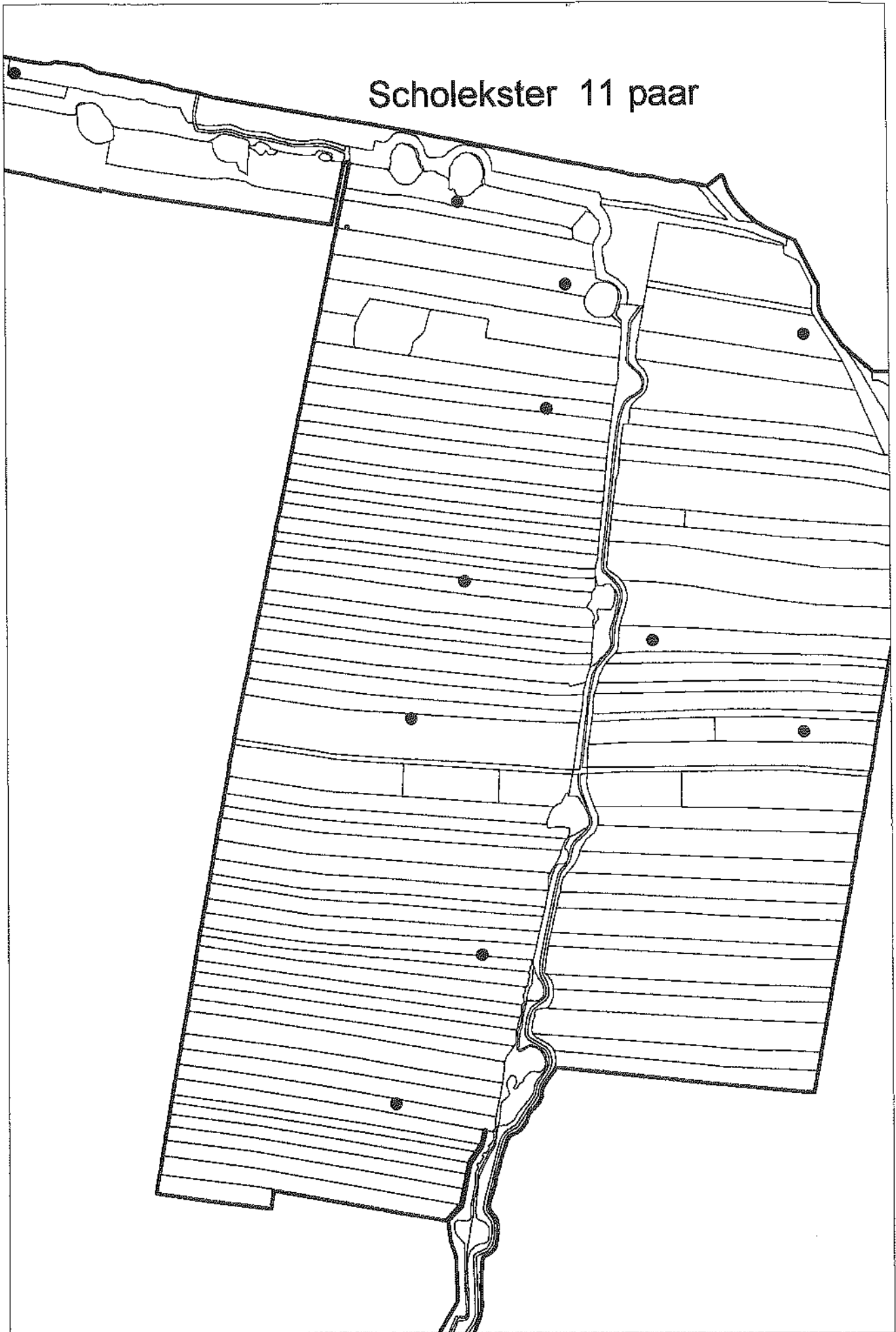

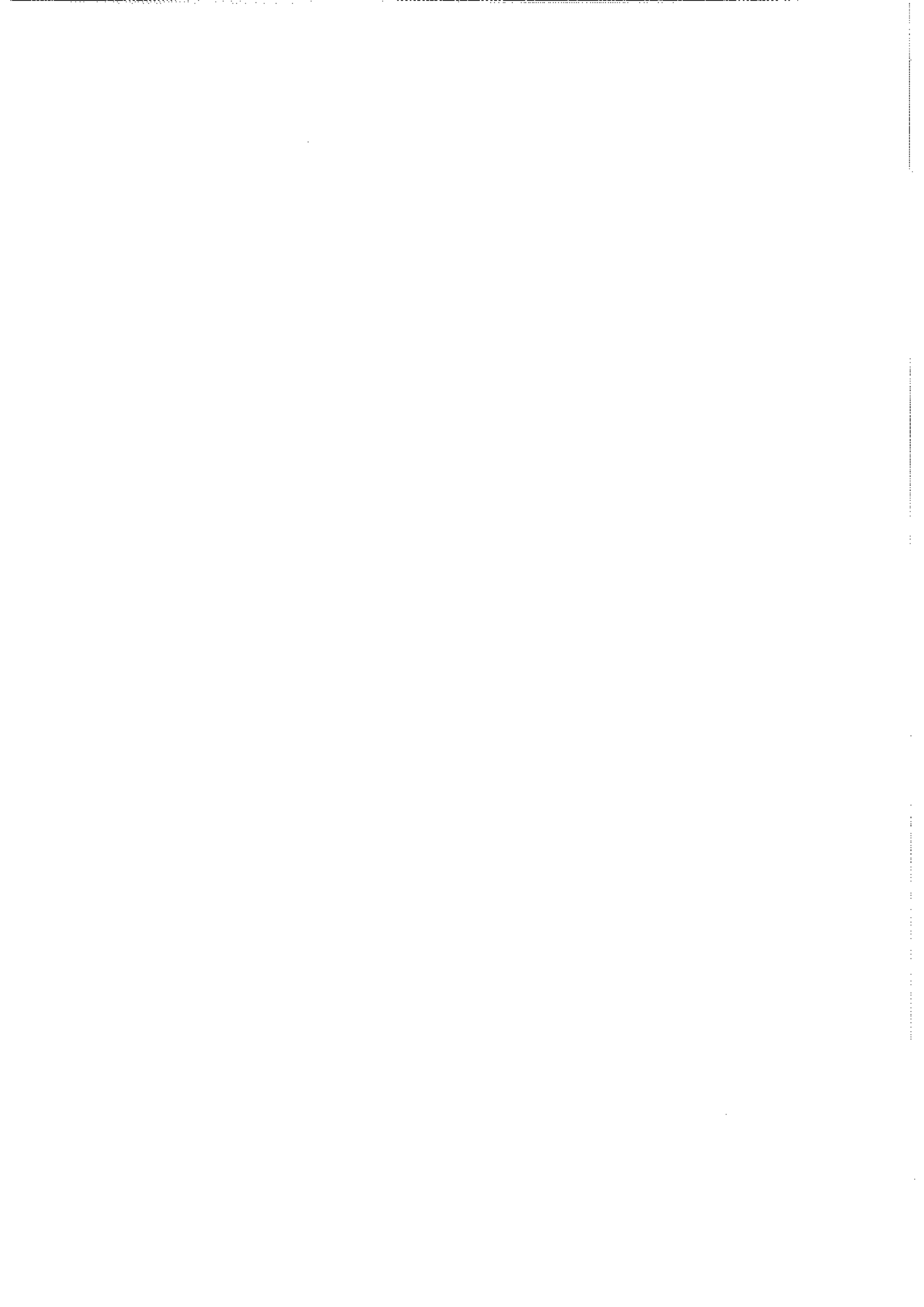
Rietgors 17 paar
(Binnendijks)

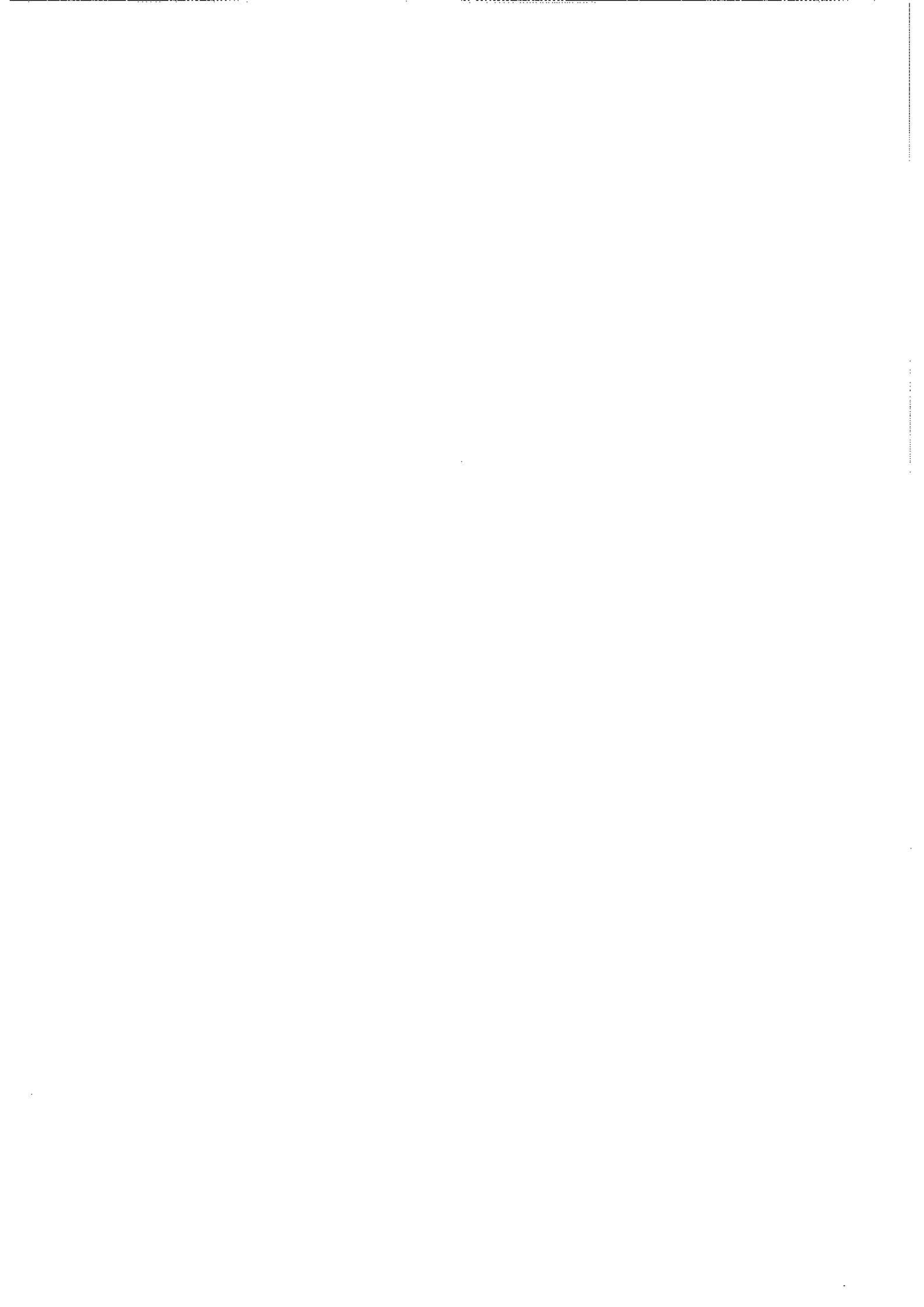
Scholekster 11 paar

Slobeend 7 paar

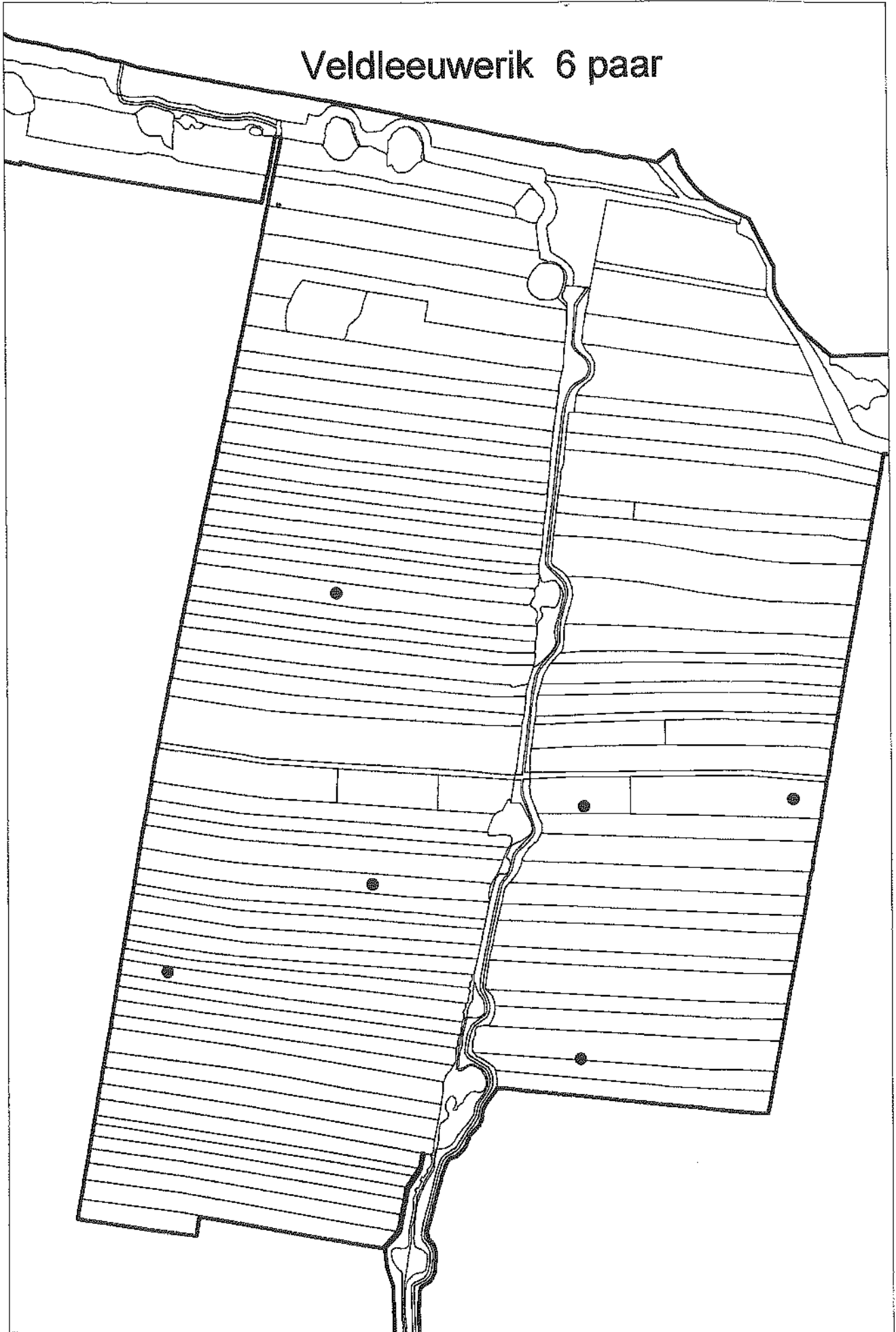
Tureluur 36 paar

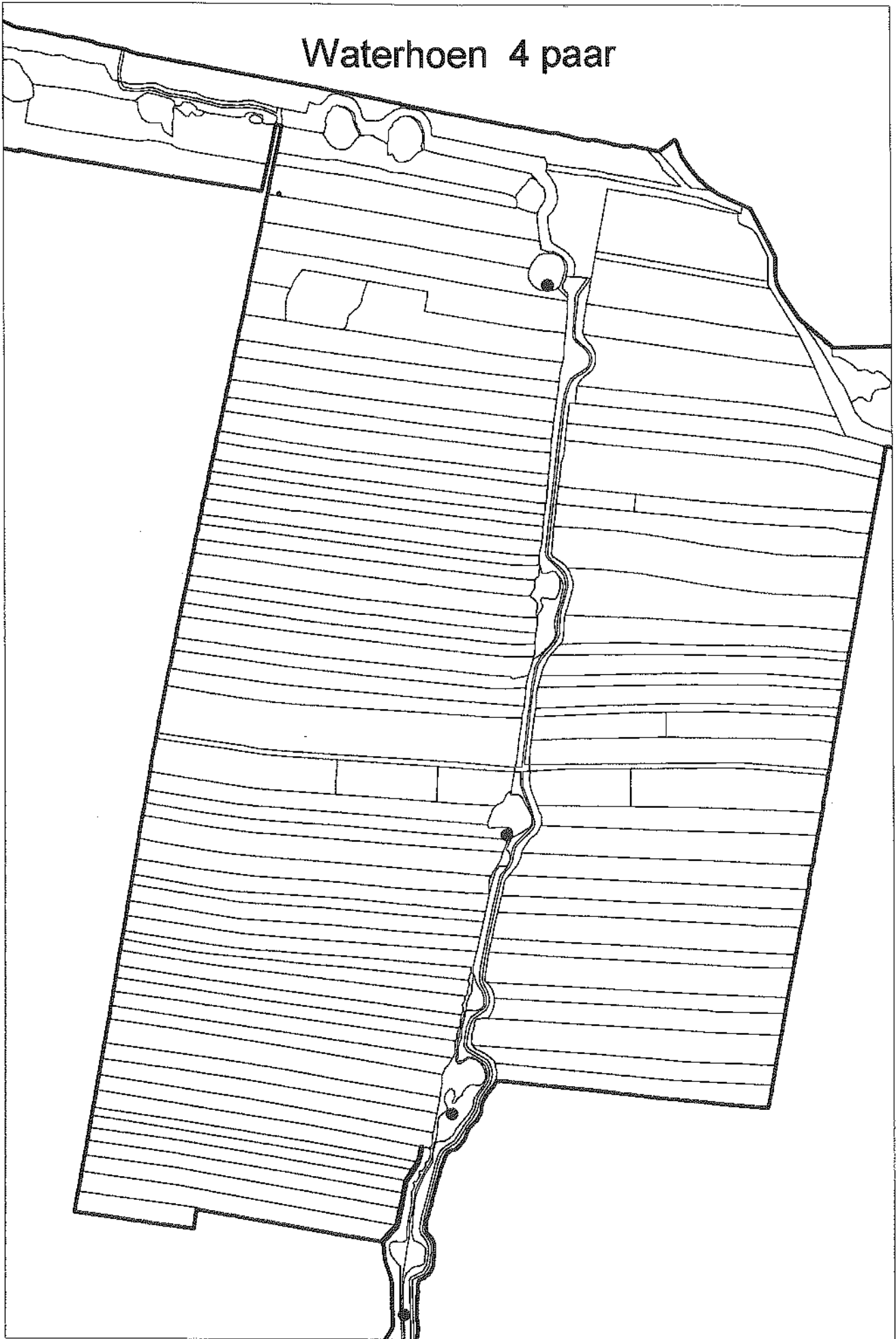

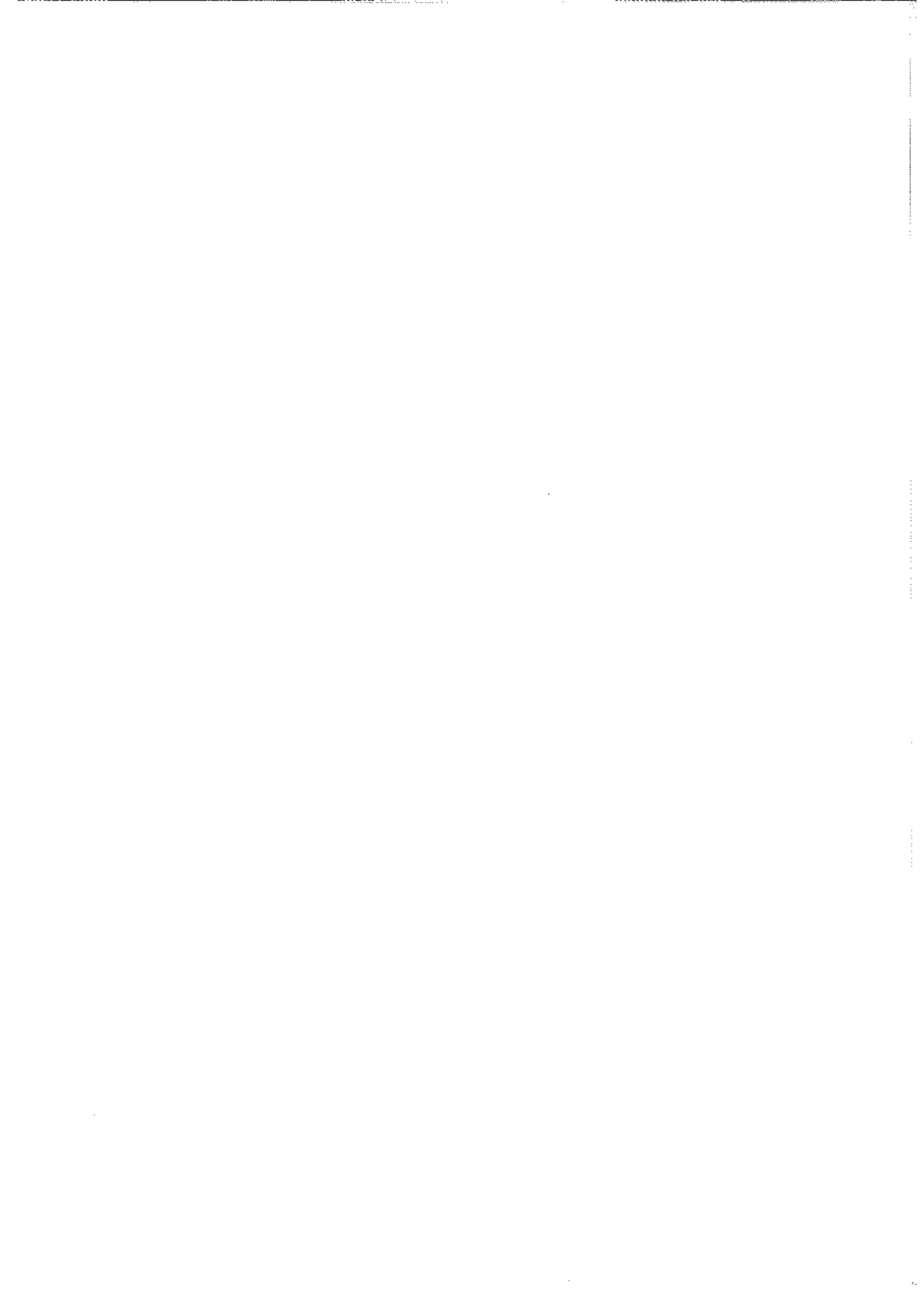
Veldleeuwerik 6 paar

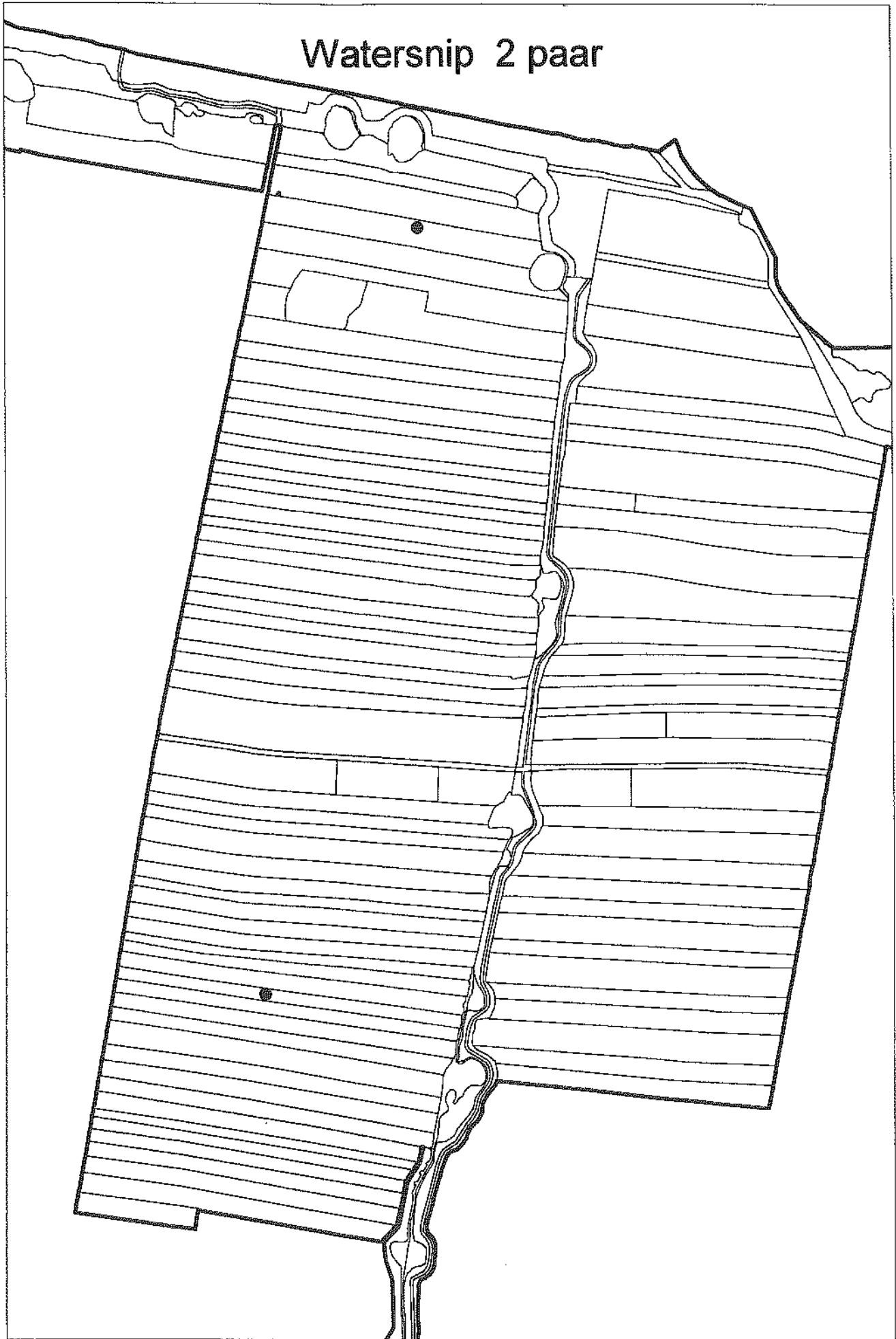

Waterhoen 4 paar

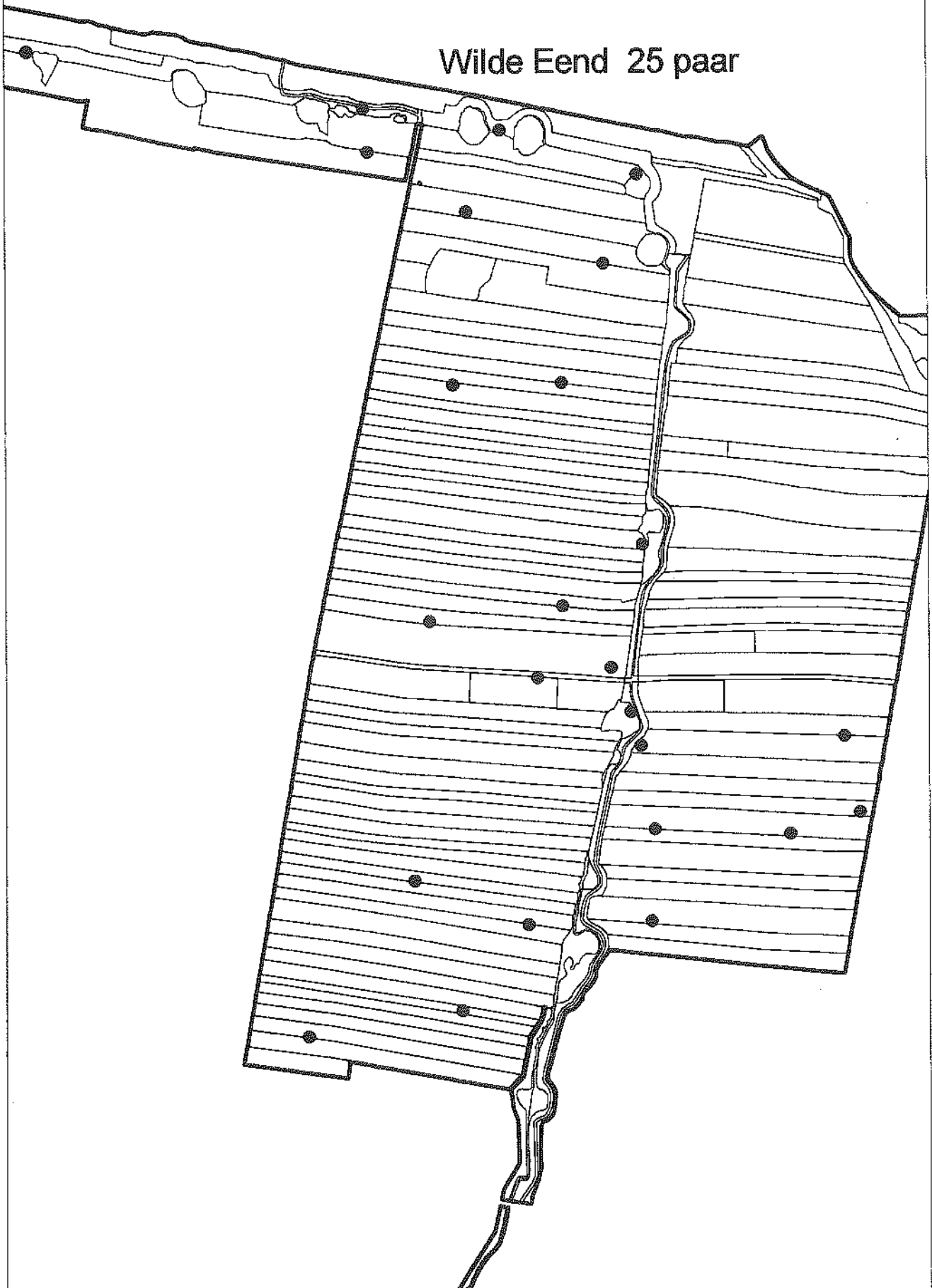

Watersnip 2 paar

Wilde Eend 25 paar

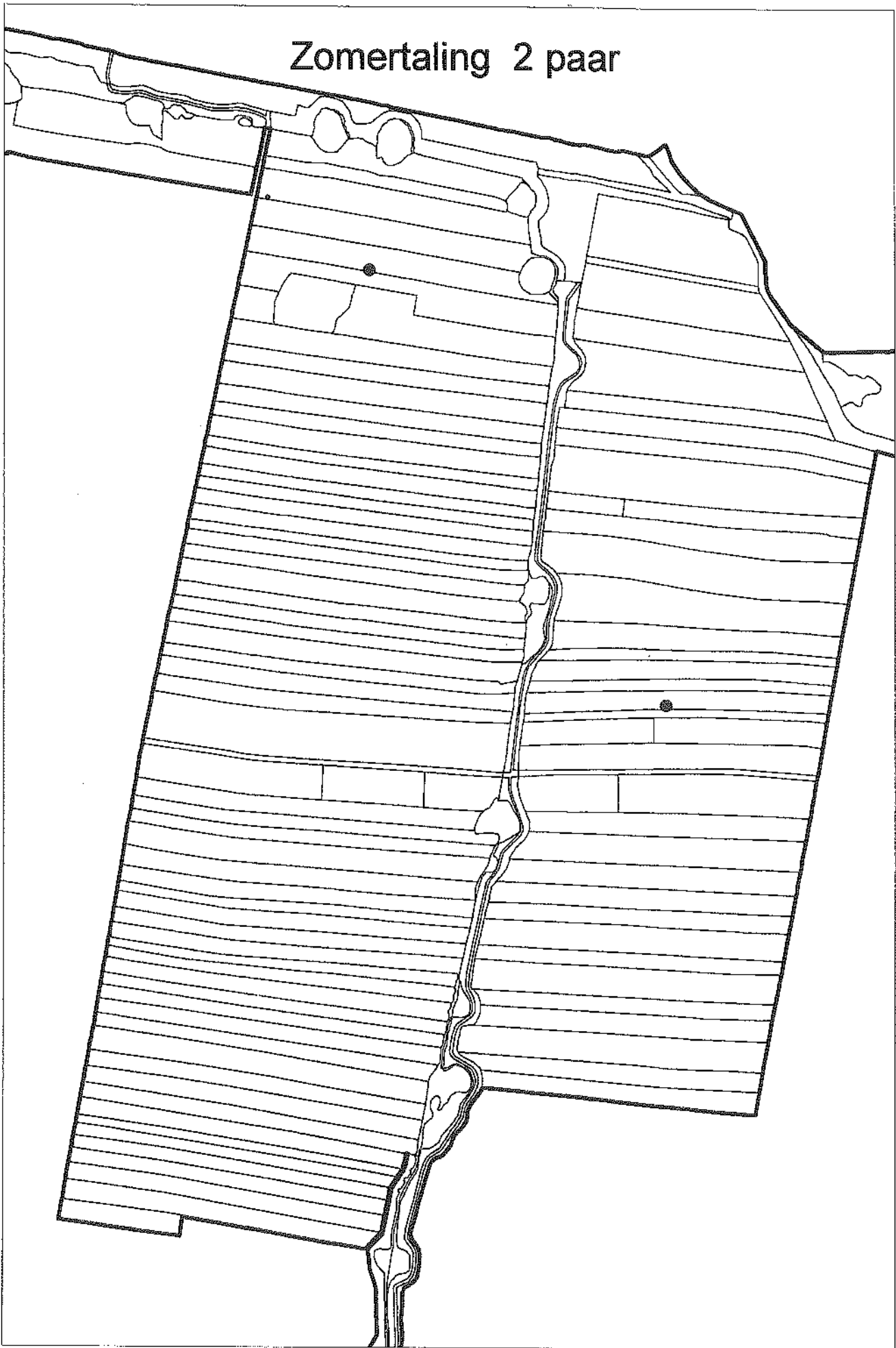

Witte Kwikstaart 9 paar

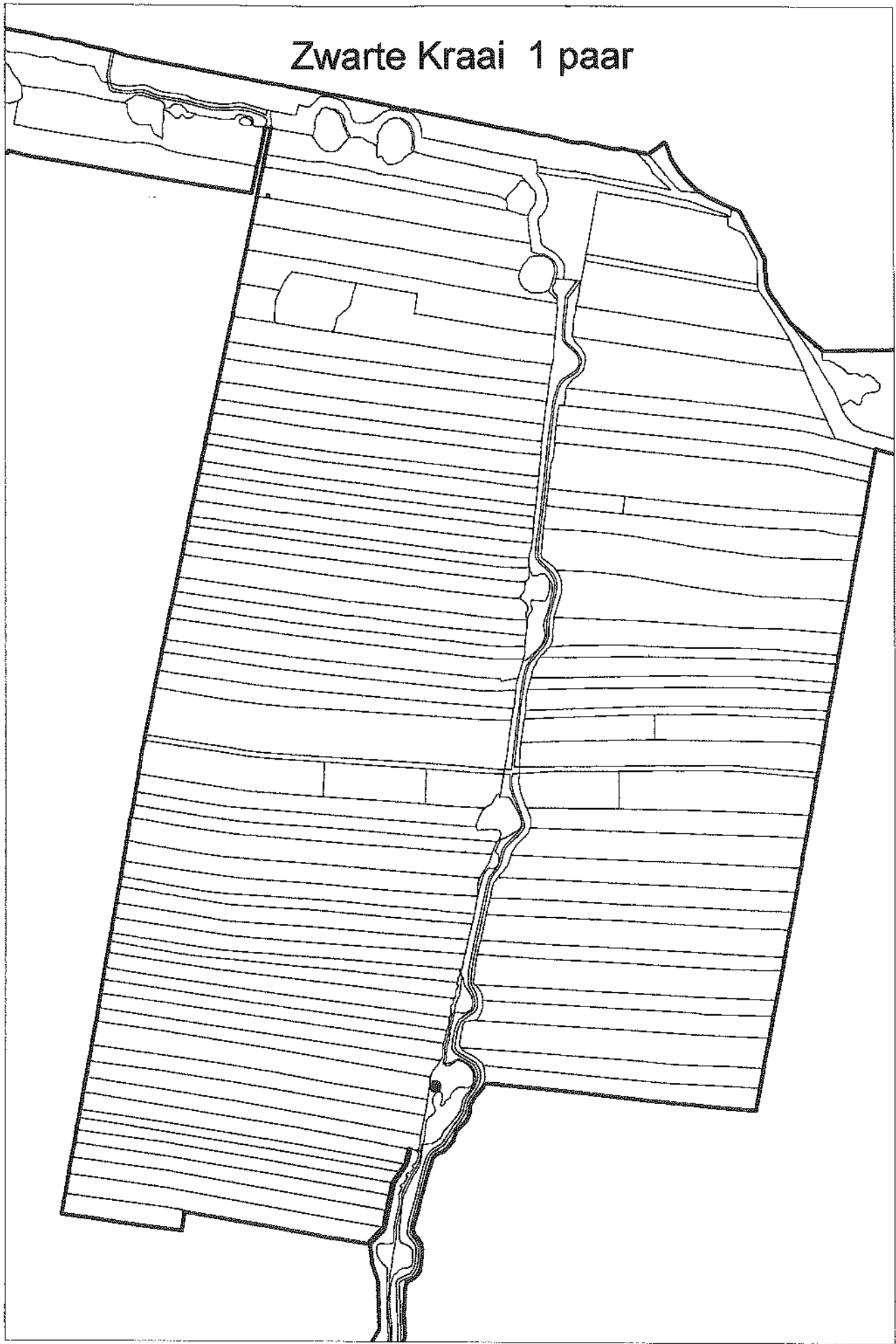

Zomertaling 2 paar

Zwarte Kraai 1 paar

Bergeend 5 paar

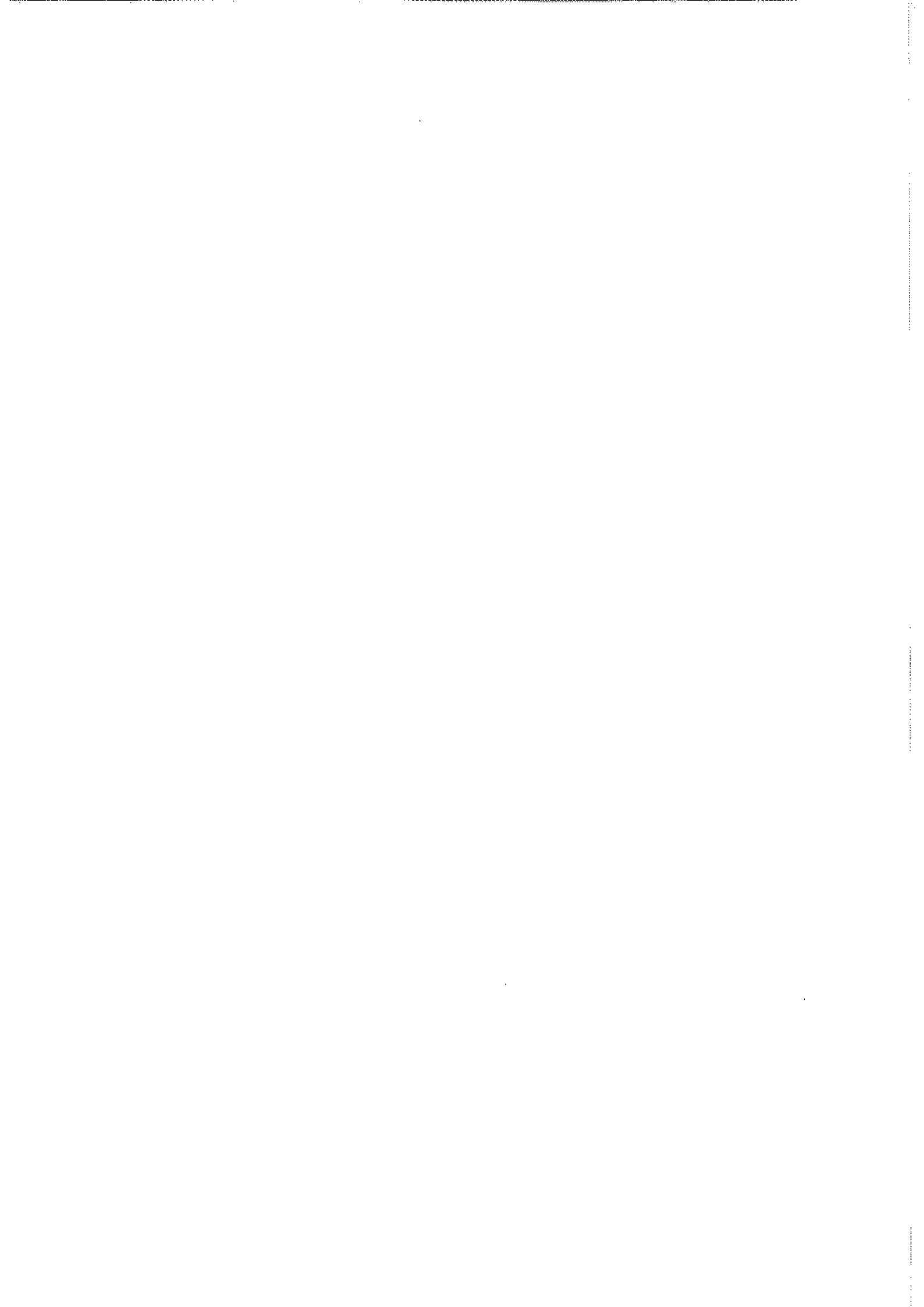

Bontbekplevier 1 paar

Brandgans 5 paar

Canadese Gans 4 paar

Graspieper 8 paar

Grauwe Gans 1 paar

Grutto 62 paar

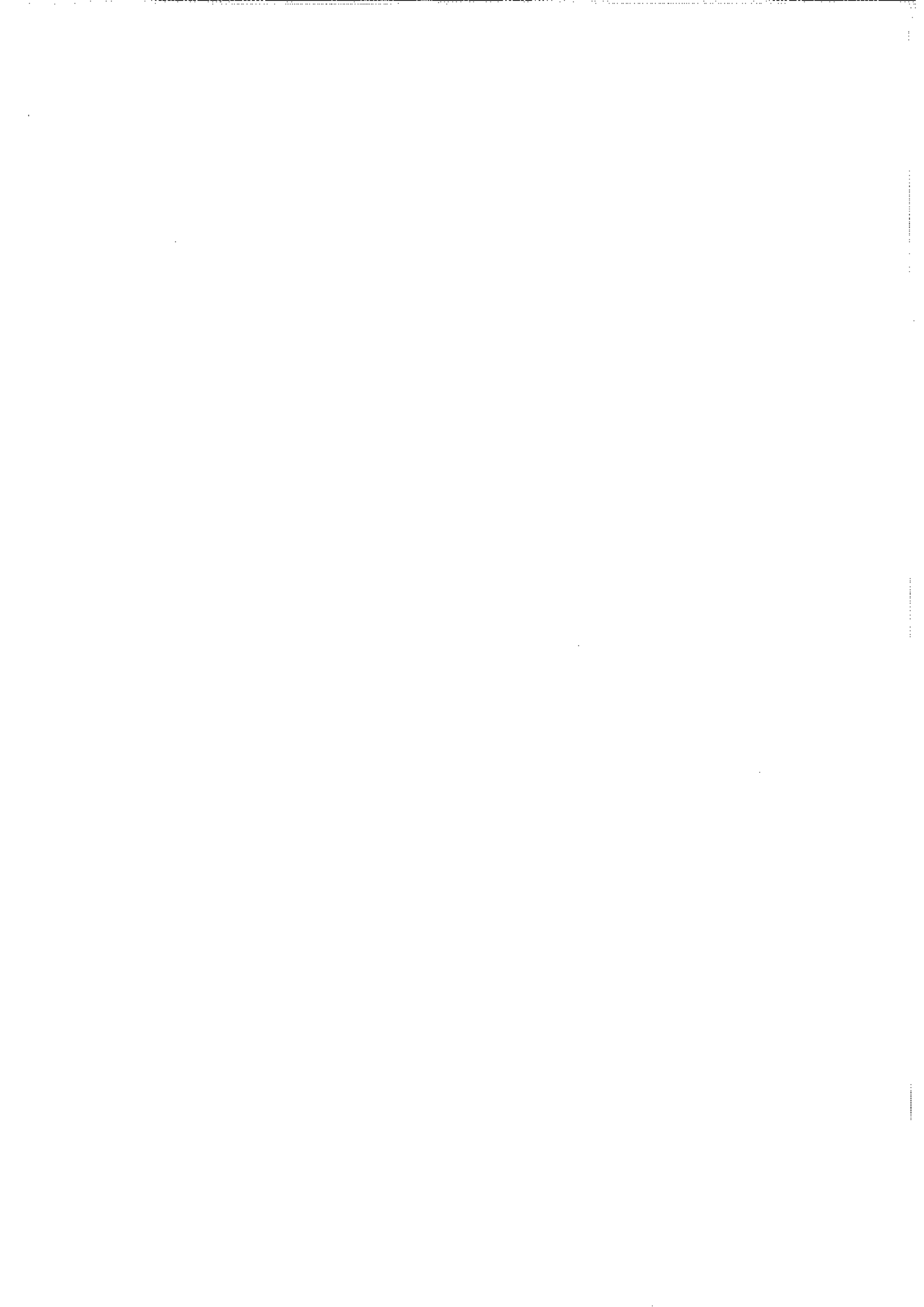

Knobbelzwaan 3 paar

Krakeend 6 paar

Kuifeend 6 paar

Meerkoet 19 paar

Scholekster 10 paar

Slobeend 3 paar

Wilde Eend 16 paar

Zomertaling 1 paar

